

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Trygghet, oro, separation, lek, glädje och samspel

En undersökning om inskolning utifrån ett pedagog- och ett föräldraper-
spektiv på tre förskolor i en kommun utanför Göteborg.

Frida Grundén & Elin Lindstedt

LAU370

Handledare: Åke Lennar

Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson

Rapportnummer: VT09-2611-003

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Trygghet, oro, separation, lek, glädje och samspel. En undersökning om inskolning utifrån ett pedagog- och ett föräldraperspektiv på tre förskolor i en kommun utanför Göteborg.

Författare: Frida Grundén & Elin Lindstedt.

Termin och år: VT 2009.

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen.

Handledare: Åke Lennar.

Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson.

Rapportnummer: VT 2009-2611-003.

Nyckelord: inskolning, föräldrasamverkan, anknytning, separation och relation.

Syfte

Syftet är att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och ett föräldraperspektiv.

- Vad är målet med inskolning på de tre utvalda förskolorna?
- Vad kännetecknar en god inskolning på de tre utvalda förskolorna?
- Hur upplever de utvalda föräldrarna inskolningen på de tre utvalda förskolorna?

Metod och material

Kvalitativa intervjuer har gjorts med tre pedagoger och sex föräldrar, tre mammor och tre pappor, på tre förskolor i en kommun utanför Göteborg. Forskningslitteratur, rapporter, anknytningsteorin och styrdokument har använts som teoretisk ram för undersökningen.

Resultat

De tre förskolorna hade liknande inskolningsprocesser som anpassas efter det enskilda barnets behov och förutsättningar. Trots detta framkom en variation av upplevelser och förhållningssätt gällande inskolningen utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv. Vidare framkom det att samtliga föräldrar och pedagoger betonar vikten av barnets trygghet då inskolningsprocessen innebär en enorm förändring för barnet som skall anpassa sig till en ny miljö med nya människor utan sina föräldrar som trygg bas. Undersökningen visade på att samtliga pedagoger poängterar vikten av att barnet som skolas in skall knyta an till en eller flera pedagoger för att känna trygghet inför separationen från sina föräldrar. Vidare framkom att information och samverkan mellan pedagoger och föräldrar är av stor vikt för inskolningsprocessen.

Relevans för läraryrket

Vi anser att undersökningsområdet är relevant för den pedagogiska professionen. Detta då det är av stor vikt att barnet får en trygg och bra start i förskolan vilken är den första pedagogiska instansen för det livslånga lärandet. Eftersom Sverige inte har några nationella direktiv gällande inskolningsprocessens utformning och innehåll är det för pedagogens kompetens och för inskolningens kvalitet oerhört viktigt att pedagogen är förtrogen med kunskap gällande inskolningsprocessen, barns anknytning, separation mellan föräldrar och barn samt olikheter gällande familj, fostran och uppväxtvillkor.

Förord

Examensarbetet har för oss, som blivande pedagoger, varit relevant, intressant och givande. Vi har tillsammans intervjuat, bearbetat, analyserat och diskuterat det för undersökningen insamlade materialet. Litteraturen i undersökningen har delvis bearbetats individuellt men redogörelsen, litteraturgenomgången och teorianslutningen i examensarbetet har vi likt det resterande material skrivit tillsammans.

Den största behållningen för oss har varit att vi ökat vår förståelse gällande inskolning av barn i förskolan, dels genom att vi har tagit del av pedagogers och föräldrars upplevelser och erfarenheter gällande inskolning med hjälp av kvalitativa intervjuer och dels genom vetenskaplig forskning, teorier och styrdokument. Därmed vill vi innerligt tacka de deltagande informanterna som ställde upp och deltog vilket gjorde vår undersökning möjlig. Vidare vill vi även tacka vår handledare, Åke Lennar, på institutionen för pedagogik och didaktik som hjälpt oss med sina värdefulla kommentarer och synpunkter på vårt examensarbete. Ett stort tack vill vi även rikta till Lisa Minell, Susanne Grundén och Camilla Alfredsson som lagt ett stort arbete på att korrekturläsa och ge konstruktiv kritik genom hela arbetets gång.

Vår förhoppning och intention med examensarbetet är att inskolningsprocessens relevans skall uppmärksammas samt att vår undersökning skall upplevas intressant, betydelsefull och lärorik för alla som tar del av den.

Stenungsund 2009-05-12

Frida Grundén & Elin Lindstedt.

Innehåll

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar.....	3
2.1 Definitioner.....	3
2.1.1 Förskola.....	3
2.1.2 Inskolning/ invänjning	3
2.1.3 Föräldrar	3
2.1.4 Genus	3
2.1.5 Förhållningssätt.....	3
2.1.6 Socioekonomiskt perspektiv.....	3
3. Metod	4
3.1 Kvalitativa intervjuer.....	4
3.2 Förberedelser	4
3.3 Urval och avgränsningar	5
3.4 Genomförande	6
3.5 Bearbetning.....	7
3.5.1 Tillförlitlighet	8
3.5.2 Validitet.....	8
3.5.3 Generaliserbarhet	9
3.6 Etiska hänsynstaganden.....	9
4. Litteraturgenomgång och teoriansknytning	11
4.1 Inskolning	11
4.2 Relation mellan pedagog och barn.....	15
4.3 Relation mellan pedagog och föräldrar	16
4.4 Relation mellan föräldrar och barn	17
4.5 Anknytningsteorin.....	18
4. 6 Styrdokument.....	19
4.6.1 Läroplan för förskolan, Lpfö98 och föräldrabalken 1949:381	19
4.6.2 Förtydligande av läroplan för förskolan, Lpfö98	20
4.6.3 Skollagen	21

4.6.4 Barnkonventionen	21
4.6.5 Allmänna råd för kvalitet i förskolan	22
5. Resultatredovisning	24
5.1 Presentation av förskolor, pedagoger och föräldrar	24
5.1.1 Ekorrens förskola	24
5.1.2 Myrans förskola	24
5.1.3 Järvens förskola	25
5.2 Resultat	25
5.2.1 Arbets- och förhållningssätt	25
5.2.2 Inskolningsprocessen	27
5.2.3 Föräldrarnas roll	29
6. Resultatanalys	30
6.1 Analys av arbets- och förhållningssätt	30
6.2 Analys av inskolningsprocessen	32
6.3 Analys av föräldrarnas roll	35
7. Diskussion och slutsatser	37
7.1 Svar på undersökningens frågeställningar	37
7.2 Metoddiskussion	41
7.3 Didaktiska slutsatser	43
7.4 Förslag till vidare forskning	44
Referenser	45
Bilagor	47
Bilaga A Intervjuguide	47
Bilaga B Brev till rektorer	49
Bilaga C Brev till föräldrar	50

1. Inledning

Ett barn

Av Dorothy Law Holte, svensköversättning Gunnel Linde.

Ett barn som kritiseras lär sig att fördöma
Ett barn som får stryk lär sig att slåss
Ett barn som hånas lär sig blyghet
Ett barn som utsätts för ironi får dåligt samvete
Men ett barn som får uppmuntran lär sig förtroende
Ett barn som möts med tolerans lär sig tålamod
Ett barn som får beröm lär sig att uppskatta
Ett barn som får uppleva rent spel lär sig rättvisa
Ett barn som får känna vänskap lär sig vänlighet
Ett barn som får uppleva trygghet lär sig tilltro
Ett barn som blir omtyckt och kramat lär sig känna kärlek i världen.

Att börja i förskolan innebär för barn en stor förändring då de i förskolan möter en ny miljö och många nya ansikten, vuxna som barn. Därmed är det av stor vikt att barnen inte lämnas direkt på förskolan utan att de tillsammans med sina föräldrar successivt skolas in i den pedagogiska verksamheten. Psykiatrikern Carlo Perris (2000) samt forskarna Oddbjorn Evenshaug och Dag Hallen (2001) poängterar att barnen måste känna sig trygga för att våga utforska sin omvärld. Det är genom inskolning som barnen får möjlighet att med föräldrarna som trygghet, lära känna pedagogerna och de andra barnen samt utforska förskolans miljö.

Barnpsykologen Dion Sommer (2005) gör i boken *Barndompsykologi* gällande att förskolan och pedagogerna är viktiga delar i ett komplext samspel med barnets familj. När ett barns vardag utspelar sig på flera sociala arenor såsom på förskolan och i hemmet, är det för barnets trygghet och utveckling viktigt att barnet har omsorgspersoner som kan ge dem god omsorg och trygghet. Förskolläraren Kari Pape (2003) framhåller dock att en god omsorg inte innebär att alla barn skall ha samma omsorg utan den skall anpassas efter det enskilda barnets behov och förutsättningar. Detta är något som även 1998 års läroplan för förskolan, Lpfö98 betonar med att ”den pedagogiska verksamheten skall anpassas till alla barn i förskolan” (Skolverket, 2000:8).

Då alla barn är olika, kommer från olika hem med olika föräldrar, familjekonstellationer och uppfostran genererar det unika personligheter, erfarenheter, förutsättningar och behov. Vidare har även barnets föräldrar individuella livserfarenheter, personligheter, behov och förutsättningar vilket förskolan som pedagogisk verksamhet måste ta i beaktning då den och de verkamma pedagogerna ansvarar för att möta och anpassa inskolningen utifrån varje enskild familjs behov. Detta gör även Lpfö98 gällande genom att betona att ”omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande skall präglade arbetet i förskolan. Hänsyn skall tas till barnens olika förutsättningar och behov” (Skolverket, 2000:8).

Inskolning i förskolan och separationen mellan barn och föräldrar är ofta en känslös process för alla inblandade parter. Därför är det viktigt att föräldrarna och pedagogerna har ett gott samarbete kring det inskolade barnet samt att föräldrarna känner tillit till och trygghet för att lämna sitt barn på förskolan. Vidare är det av stor vikt att föräldrarna kontrollerar sina känslor vid inskolningen då, såsom Sommer (2005) poängterar, barn lätt påverkas och anpassar sig efter föräldrarnas emotionella uttryck.

I dag präglas män och kvinnor i det svenska samhället av kraven och behoven: *jämställdhet, arbete, inkomst* och *karriär* vilka leder till att de flesta barn i åldrarna ett till fem år vistas inom barnomsorgen. Detta framhåller även familjeterapeuterna Jesper Juul och Helle Jensen (2003) i boken *Relationskompetens*. Där konstaterar de att barn i Sverige har sedan många år

tillbaka tillbringat en stor del av sin uppväxt och barndom i pedagogiska institutioner såsom barnomsorg, förskola, skola och skolbarnsomsorg vilket ligger till grund för föräldrars minskade delaktighet i sina barns utveckling och vardag.

Förskolan arbetar aktivt med att fostra och möjliggöra barnens potentiella utveckling. Dock är det enligt Föräldrabalken (1949:381), Lpfö98 och FN:s konvention om barnets rättigheter (2006) föräldrarna som ansvarar för barnets huvudsakliga fostran och utveckling och därmed har förskolan som funktion att komplettera hemmet.

Nedan följer en tabell som redovisar antalet barn som vistades i förskola år 2002-2008. Där kan en tydlig ökning av antalet inskrivna barn i förskolan utläsas.

Tabell 1.

Inskrivna barn efter ålder 2002–2008. Andel av alla barn i befolkningen (Skolverket, 2009a).									
År	Andel (%) in- skrivna barn								
Huvudman	1-5 år	0 år	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	6 år	7 år
2002 Totalt	72,2	0,0	39,9	75,3	79,6	82,8	84,0	2,3	0,3
2003 Totalt	75,1	0,0	40,1	78,4	82,6	87,8	88,7	2,3	0,3
2004 Totalt	76,2	0,0	41,2	79,7	84,3	89,0	89,6	2,0	0,2
2005 Totalt	77,3	0,0	42,0	81,4	85,3	89,8	90,7	1,8	0,2
2006 Totalt	78,9	0,0	43,4	83,2	87,1	90,8	91,6	1,6	0,2
2007 Totalt	80,4	0,0	46,0	85,2	88,8	92,0	92,1	1,7	0,4
2008 Totalt	81,3	0,0	46,1	86,2	89,9	92,7	93,0	1,6	0,4

Då 81,3 procent av Sveriges barn i åldrarna ett till fem år var inskrivna i förskolan år 2008 anser vi att det är av avsevärd vikt att barnen och föräldrarna känner sig trygga och delaktiga i verksamheten. Vi anser att samarbetet mellan förskolan och familjen startar vid barnets inskolning och det ligger till grund för hur den fortsatta relationen mellan hemmet och förskolan kommer att utvecklas.

Eftersom det inte finns några nationella riktlinjer för hur inskolningsprocessen skall gå till är det upp till varje enskild kommun och förskola att utarbeta en för dem fungerande metod. För vår blivande profession är vår undersökning gällande inskolningsprocessen till förskolan mycket relevant. Detta för att inskolningen och vistelsen i förskolan ligger till grund för barnens fortsatta utveckling och trivsel vilket är vårt ansvar som pedagoger att aktivt möjliggöra. Avsaknaden av nationella riktlinjer resulterar i att kvaliteten i inskolningen kan variera stort. Därmed är undersökningen av stor vikt för både pedagoger och föräldrar då det behövs mer information gällande barns *inskolning* i förskolan, barns *anknytning* till andra omsorgspersoner samt barns *separation* från sina föräldrar.

Vi menar att det är viktigt att starten i förskolan blir bra för samtliga inblandade barn, föräldrar och pedagoger. Detta dels för att trygghet är grunden för en givande och kunskapsutvecklande pedagogisk verksamhet och dels för att föräldrarna och barnen måste känna tillit och förtroende för pedagogerna och verksamheten som barnet skall delta i.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet är att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och ett föräldraperspektiv.

Uppsatsens frågeställningar är:

- Vad är målet med inskolning på de tre utvalda förskolorna?
- Vad kännetecknar en god inskolning på de tre utvalda förskolorna?
- Hur upplever de utvalda föräldrarna inskolningen på de tre utvalda förskolorna?

2.1 Definitioner

Nedan följer för undersökningen viktiga begrepp och centrala definitioner.

2.1.1 Förskola

Förskolan är en pedagogisk institution där barn mellan ett och sex år vistas när föräldrarna arbetar, studerar, är arbetssökande eller föräldralediga. Förskolans verksamhet skall genomsyras av omsorg och pedagogik där barns individuella behov och förutsättningar skall tillgodoses. Vidare skall verksamheten präglas av lek och skapande samt att den skall upplevas trygg, utmanande och rolig för alla deltagande barn (Skolverket, 2009b). Vi kommer i examensarbetet benämna förskolan som institution som både förskola och daghem. Detta då vi i undersökningen hänvisar till äldre litteratur och forskning som benämner förskolan som daghem.

2.1.2 Inskolning/invänjning

Inskolning/invänjning står i vårt examensarbete för den process där barnet skall börja förskolan vilket sker i samverkan mellan förskolan och hemmet. Detta för att steget däremellan inte skall påverka barnet negativt utan målet är att ge barnet kontinuitet och trygghet i övergången.

2.1.3 Föräldrar

Enligt Nationalencyklopedins (NE), (2009) definition gällande föräldrar avses en person som är far eller mor till ett barn. Vi har dock valt att benämna alla vårdnadshavare, det vill säga biologiska föräldrar alternativt personer som är tilldelad vårdnad av ett barn av domstol, för föräldrar.

2.1.4 Genus

Genus används i vår undersökning för att kunna urskilja eventuella skillnader gällande människans sociala kön, det vill säga en jämförelse mellan samhällets socialt konstruerade perspektiv på manligt och kvinnligt.

2.1.5 Förhållningssätt

Förhållningssätt används för att beskriva hur pedagogerna samt föräldrarna intellektuellt förhåller sig till inskolningen, det vill säga vilken inställning, attityd och syn de har.

2.1.6 Socioekonomiskt perspektiv

Med socioekonomiskt perspektiv syftar vi på att urskilja eventuella skillnader gällande tanke- och förhållningssätt, förutsättningar samt erfarenhet utifrån ekonomisk standard såsom arbete, utbildning samt materiella och ekonomiska tillgångar.

3. Metod

I metodavsnittet presenteras och diskuteras valet av kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod, förberedelser, genomförande, urval och avgränsningar och bearbetning. Diskussion förs även kring undersökningens tillförlitlighet, validitet, generaliserbarhet och etiska hänsynstagande. Undersökningen omfattar nio kvalitativa intervjuer på tre olika förskolor i en kommun utanför Göteborg med tre pedagoger samt sex föräldrar, tre mammor och tre pappor. Informanterna kommer att presenteras utförligare i resultatavsnittet under rubriken 5.1 *Presentation av förskolor, pedagoger och föräldrar*.

3.1 Kvalitativa intervjuer

Pedagogen Steinar Kvale (1997), i boken *Den kvalitativa forskningsintervjun* och sociologen Jan Trost (2005), i boken *Kvalitativa intervjuer*, menar att fördelen med att använda kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod är att forskaren genom detta får tillgång till mer djupgående och öppna svar hos informanten såsom känslor, tankar och funderingar. Undersökningen gjordes därför genom kvalitativa djupintervjuer med tre pedagoger och sex föräldrar, tre mammor och tre pappor i en kommun utanför Göteborg. Strävan som forskare bör enligt Trost (2005) vara att skapa en förståelse för det studerade fenomenet vilket i detta fall är hur utvalda pedagoger och föräldrar tänker och känner samt vilka erfarenheter de har gällande sitt/sina barns inskolningsprocess.

Pedagogen Staffan Stukát (2005) gör i boken *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* gällande att valet av metod skall göras utifrån det som avses undersökas. Vi beslutade att i enlighet med detta använda en kvalitativ metod där intervjuerna har som funktion att samla in den information som kommer att ligga till grund för undersökningen.

Vidare syftar kvalitativa undersökningar enligt Kvale (1997:13) till ”att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening”. En kvalitativ intervju är ett öppet samtal där informanten med egna ord får beskriva sina erfarenheter kring det studerade fenomenet och där den kvalitativa intervjuguiden är utformad med öppna frågor utan fasta svarsalternativ. Trost (2005) varnar dock för att benämna intervjun för ett samtal då informanten kan få uppfattningen om att man under intervjutillfället ska delge varandra åsikter och erfarenheter vilket inte är forskarens avsikt.

Enligt universitetslärarna Runa Patel och Bo Davidson (2003), i boken *Forskningsmetodikens grunder*, är det upp till forskaren att under intervjun dels stödja samtalet vid behov med hjälp av intervjuguiden och dels att få undersökningens frågor belysta. Detta görs enligt psykologen Bo Johansson och f.d. universitetslektorn Per-Olov Svedner (2006) i boken *Examensarbetet i lärarutbildningen*, genom att ställa frågor som ger informanten möjlighet att svara uttömmande för det som intervjun avser. Således är det enligt Trost (2005) informanten som bestämmer vilken struktur svaret får vilket kan vara annat än vad forskarna ämnat undersöka. Genom kvalitativa intervjuer med undersökningens informanter hoppades vi på att få en djupgående inblick och förståelse för hur pedagogerna och föräldrarna resonerar kring inskolning. En kvantitativ intervju skulle inte kunna generera i samma djupgående kunskap då en sådan datainsamlingsmetod inte ger utrymme för informanten att delge djupare svar gällande ämnet såsom egna erfarenheter, upplevelser och känslor.

3.2 Förberedelser

I anknytning till syftet har vi arbetat fram en intervjuguide (se bilaga A) med intervjufrågor till både pedagoger och föräldrar. Frågorna ska enligt Kvale (1997) samt Johansson och Svedner (2006) vara formulerade så att informanten har möjlighet att svara så detaljerat och öppet som möjligt. Vi har haft Patel och Davidsons (2003) fyra förberedelsefaser: *frågornas*

innehåll, urval och tydlighet, utprovning samt *intervjuteknik* som utgångspunkt för vår datainsamlingsprocess.

När det gäller intervjuguidens *innehåll* har vi, som tidigare nämnts, diskuterat och arbetat fram frågor som är övergripande och belyser för undersökningen viktiga aspekter. Intervjuguiden inleds med strukturerade bakgrundsfrågor för att skapa en bild av informanten (se bilaga A). Detta eftersom det insamlade materialet kommer att bearbetas utifrån pedagogernas och föräldrarnas erfarenheter, tankar och genus. De strukturerade bakgrundsfrågorna följs av öppna halvstrukturerade frågor vilket Johansson och Svedner (2006) gör gällande att en halvstrukturerad kvalitativ intervju kännetecknas av. Genom öppna kvalitativa frågor ges informanten möjlighet att svara uttömmande på frågorna. Som en följd av detta har frågeunderlaget, vars syfte är att erhålla mer och djupare kunskap från informanterna, kompletterats med några frågor i intervjuguiden.

Vidare har arbetet med frågornas *urval och tydlighet* skett successivt i samråd med vår handledare. För att minimera risken för eventuella missförstånd har en del frågor omformulerats så att de är mer tydliga och precisa.

Under den tredje förberedelsefasen, *utprovningen*, har vi gjort en pilotundersökning med en pedagog och en förälder. Detta dels med syftet att undersöka hur frågorna uppfattades och togs emot och dels för att se om frågorna utgjorde ett bra verktyg för en öppen och informationsrik kvalitativ intervju. Kvale (1997:136) menar att "intervjuaren är själv forskningsverktyget. En god intervjuare är expert både på ämnet för intervjun och på mänskligt samspel". Vidare hävdar Kvale (1997) att man främst lär genom egna erfarenheter och därmed möjliggör en pilotintervju dels erfarenhet och säkerhet och dels, som även Patel och Davidson (2003:83) framhåller, utrymme för eventuella justeringar gällande "frågornas innehåll, sekvens, antal och formuleringar". Vi är medvetna om att en pilotundersökning bör göras med fler personer än de två vi har pilotintervjuat. Då frågorna kan uppfattas olika beroende på personens individuella tolkning är det bra med så många pilotintervjuer som möjligt. Vi gjorde två pilotintervjuer för att, som Johansson och Svedner (2006) framhåller, undersöka om intervjufrågornas svar faktiskt håller sig inom ramen för undersökningens frågeställningar och syfte.

När det gäller den fjärde fasen, *intervjuteknik*, har vi i vår lärarutbildning på Göteborgs universitet fått erfarenhet av och är förtrogna med kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod. Dessutom har pilotundersökningen gett oss möjlighet att förfina intervjutekniken vilket för undersökningen är betydelsefullt enligt Kvale (1997) och Stukát (2005).

Inför urvalet av informanterna har vi kontaktat den för förskolan, ansvariga rektorn via e-post (se bilaga B) då det är rektorn som beslutar om pedagogerna får delta eller inte. Vi har även med rektorns tillåtelse kontaktat föräldrar på de utvalda förskolorna med ett introduktionsbrev som innehåller undersökningens syfte samt en förfrågan om deltagande (se bilaga C). Den första mamman respektive pappan på de tre utvalda förskolorna som anmälde sitt intresse att delta var de som kom att delta i undersökningen.

3.3 Urval och avgränsningar

En kombination av både kvalitativ och kvantitativ metod för datainsamling hade varit att föredra då dessa hade fungerat som ett komplement till varandra och hade därmed kunna ge, en för undersökningen, mer allsidig belysning kring ämnet (NE, 2009). Vi funderade inledningsvis på att använda en kombination av kvalitativ och kvantitativ datainsamlingsmetod genom att göra mer djupgående intervjuer med pedagoger och enkäter med föräldrar. Men eftersom vår strävan är att belysa både pedagogernas och föräldrarnas tankar, erfarenheter och perspektiv på lika grunder, valde vi endast att använda kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod. Valet av datainsamlingsmetod gjordes med anknytning till undersökningens ändamål att erhålla djupgående svar från informanterna gällande inskolning i förskolorna samt vilka fakto-

rer som påverkar om inskolningen skall bli lyckad eller ej. En enkätundersökning skulle resultera i att det ickeverbala språket, frågor och pauser som ofta förekommer vid en intervju skulle gå förlorat. Vid kvalitativa intervjuer kan vi däremot ta del av detta som enligt Patel och Davidson (2003) samt Stukát (2005) kan vara betydelsefullt vid tolkningen av det insamlade materialet och på detta sätt förbättra våra möjligheter att utifrån ett pedagog- och föräldraperpektiv göra en undersökning om arbets- och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år. En enkätundersökning samt observationer skulle dock vara bra som komplement till undersökningen i ett framtida skede. Detta eftersom det skulle generera en bredare bild av inskolningen i förskoleverksamheten. Men då undersökningen äger rum mitt under vårterminen minskar möjligheten att komplettera den med observationer. Detta då inskolning främst sker i början av en termin, det vill säga i januari eller augusti.

Vi valde att fokusera på kvalitativa intervjuer med tre pedagoger på tre olika förskolor med olika socioekonomiska upptagningsområden i en kommun utanför Göteborg samt sex föräldrar, en pappa och en mamma från respektive förskola. Här var intentionen att undersöka tre förskolor med olika socioekonomiska upptagningsområden för att belysa om detta har någon påverkan på inskolningen. Dock har vi på grund av examensarbetets omfång valt att inte analysera resultatet utifrån detta.

Vidare var motivet för att intervju tre mammor och tre pappor att undersöka genusperspektivet. Detta för att se om föräldrar upplever inskolningen olika beroende av sitt socialt konstruerade kön. Dock har vi på grund av ett allt för omfattande material vid analysen valt att ytterligare avgränsa uppsatsens innehåll. Därmed analyseras inte föräldrarnas erfarenheter och förhållningssätt ur ett genusperspektiv, då detta skulle bli för omfattande.

Undersökningen kan, som Stukát (2005) skriver kategoriseras som en urvalsundersökning med barn, föräldrar och pedagoger som population. Vidare valde vi att göra ett strategiskt urval genom att välja tre förskolor med olika karaktär på upptagningsområde för att på så sätt bredda urvalet så mycket som möjligt och därmed göra undersökningen mer representativ (Johansson & Svedner, 2006). Urvalet av pedagoger i undersökningen har skett genom att vi har kontaktat för oss redan kända pedagoger och deras rektorer. Vi hade ingen personlig relation till de deltagande informanterna och därmed minimerades i enlighet med Stukát (2005) risken för ett subjektivt resultat där främst våra egna åsikter blir bekräftade genom vänner och bekanta.

Kriterierna för att delta i undersökningen var att pedagogerna skall ha erfarenhet av arbete med inskolning i förskola. För deltagande föräldrar var kriteriet att de skall ha en aktuell, max ett år gammal, erfarenhet av barninskolning i förskolan. Med äldre inskolningserfarenheter är det av stor sannolikhet att föräldrarna har svårt att sätta sig in i de tankar och känslor de upplevde under inskolningstiden.

3.4 Genomförande

I undersökningen har vi intervjuat tre utvalda pedagoger på tre olika förskolor och sex föräldrar, tre mammor och tre pappor i en kommun utanför Göteborg. Nedan följer en redogörelse för undersökningens genomförande.

Introduktionskontakten med de utvalda informanterna skedde via brev och e-post (se bilaga B & C). Kontakten med de personer som anmälde sitt intresse att delta i undersökningen fortlöpte via telefon.

Vi valde att inte delge informanterna intervjufrågorna innan själva intervjun då en risk med det var att informanten förbereder inövade svar. Vidare kan svaren vara utformade på ett sätt som pedagogen alternativt föräldern inte står för utan snarare är mer representativt för den specifika förskolans synsätt och riktlinjer. När det gäller informanternas förberedelser inför intervjuerna anser vi därför att fördelen med att inte delge frågorna innan intervjutillfällena är

mer givande för oss som forskare då vi genom detta får ta del av informanternas spontana uttryck, tankegångar samt deras verbala och ickeverbala kommunikation.

Intervjuerna med informanterna inleddes med att vi presenterade oss, undersökningens syfte samt information kring frivilligt deltagande och eventuell anonymitet. Intervjuerna genomfördes vidare med utgångspunkt i intervjuguiden (se bilaga A) och för att behandla hela undersökningsområdet ställdes huvudfrågorna till alla informanter, dock ställdes frågorna inte alltid i samma ordning utan anpassades till den enskilda situationen vilket även gav möjlighet till att ställa följdfrågor. Vidare var de inledande bakgrundsfrågorna mer strukturerade och ställdes i samma ordning till samtliga informanter.

Intervjuerna genomfördes under cirka en veckas tid. Vi intervjuade hälften av informanterna var men vi var båda närvarande vid samtliga intervjutillfällen vilket möjliggjorde att vi i större utsträckning kunde ta del av, anteckna samt observera informanternas verbala och ickeverbala kommunikation, vilket Patel och Davidson (2003), Stukát (2005) och Trost (2005) betonar vikten av. Reflektioner och förtydligande av intervjuanteckningar kom att ske i direkt anslutning till intervjutillfället. Dessa förtydliganden kom sedan att jämföras med det inspelade materialet med syfte att förtydliga informanternas svar.

Enligt Trost (2005) är det av stor vikt att reflektera över var intervjun med informanterna skall äga rum. Vi lät platsen för intervjuerna väljas av informanterna, dels för att de enligt Trost (2005) skall känna sig trygga i miljön och dels för att miljön skall vara lugn och ostörd. Informanterna valde platser för intervju såsom arbetsrum, fikarum samt informanternas hem.

Tiden för intervjuerna varierade mellan 25 till 40 minuter och samtliga intervjuer spelades in med informanternas samtycke. Fördelen med att spela in en hel intervju är enligt Patel och Davidson (2003) samt Trost (2005) att informantens svar registreras exakt vilket gör att transkriberingen kan bli ordagrann. Vidare framhåller Patel och Davidson (2003) samt Trost (2005) att en nackdel med bandinspelning kan vara att informanten, trots sitt godkännande, påverkas negativt av att intervjun spelas in då bandspelaren kan besvära och hämma informantens kommunikation. Vi reflekterade över det vid analysen och kom fram till faktumet att vi spelade in samtliga intervjuer bidrog dock till en mer avslappnad stämning då vi kunde fokusera bättre på själva intervjusituationen utan att behöva riskera att förlora något.

Inför intervjuerna gjordes en mindre pilotundersökning med en pedagog och en förälder. Det material vi fick ut av pilotundersökningen presenteras dock inte i examensarbetet då anledningen till en sådan undersökning var att vi genom en pilotundersökning fick möjlighet att prova intervjuteknik, intervjuguidens upplägg samt frågornas utformning och ordning (Kvale, 1997; Patel & Davidson, 2003). Pilotintervjuernas upplägg såsom inspelning, val av plats samt transkribering var detsamma som undersökningens intervjuer. Resultatet blev att några frågor formulerades om för att bli än mer tydliga.

3.5 Bearbetning

Vi har valt att vid bearbetningen av det insamlade materialet använda en fenomenologisk forskningsmetod då denna metod fokuserar på hur olika fenomen i världen uppfattas. Stukát (2005) framhåller att fenomenografin som forskningsmetod syftar till att identifiera uppfattningar samt att lyfta fram och beskriva variationer av dessa. Vidare ligger fokus på hur människor upplever ett specifikt fenomen istället för hur något egentligen är.

När det gäller bearbetning av intervjuerna har vi diskuterat med vår handledare och valt att i direkt anslutning till intervjutillfällena transkribera hela intervjuerna ordagrann oberoende talspråk och grammatiska fel, dels för att inte förlora någon information och dels för att minska risken av att redan vid transkriberingen förtolka det insamlade materialet. En ordagrann transkribering stärker enligt Patel och Davidson (2003) även validiteten i undersökningen. Dessutom menar Patel och Davidson (2003) att vid en transkriberingsprocess förekommer det ofta en mer eller mindre medveten inverkan på underlaget för analysen. Vidare framhåller

Stukát (2005) och Trost (2005) att transkribering är en tidskrävande process med mycket material att skriva ut och hålla reda på. Vi har diskuterat för- och nackdelar med valet av transkriberingsmetod och fördelen med att arbeta med ett komplett insamlat material övervann tidsaspekten.

Efter transkriberingsprocessen gjordes en stegvis analys av materialet. Stukát (2005) menar att detta inleds med att forskaren läser materialet upprepade gånger och lär känna det. Sedan skall forskaren urskilja och markera skillnader och likheter i informanternas utsagor. Vidare bearbetning sker, enligt Stukát (2005), genom att forskaren analyserar materialet så att ett mönster och kategorier framträder vilka ligger till grund för resultatpresentationen.

Som vi tidigare nämnt är transkriberingsprocessen enligt Trost (2005) och Stukát (2005) mycket tidskrävande. Av detta skäl har vi transkriberat hälften av intervjuerna var. Därefter har vi enskilt läst materialet upprepade gånger för att sedan läsa och bearbeta det tillsammans.

Bearbetningen av materialet ledde fram till följande kategorier: *arbets- och förhållnings-sätt, inskolningsprocessen och föräldrarnas roll*. Dessa kommer att redogöras för i resultatredovisningen under rubriken 5.2 *Resultat*.

3.5.1 Tillförlitlighet

Den kvalitativa undersökningen innefattar nio intervjuer, med tre pedagoger och sex föräldrar, tre mammor och tre pappor på tre förskolor i en kommun utanför Göteborg. Vi är medvetna om att materialet är relativt litet vilket påverkar generaliserbarheten och tillförlitligheten. Vi har dock noggrant presenterat genomförandet av våra kvalitativa intervjuer samt hur det insamlade materialet har bearbetats och på så sätt visat på reliabiliteten i undersökningen.

Stukát (2005) hävdar att alla undersökningar har brister och framhåller vikten av att man som forskare är medveten om reliabilitetsbristerna i sin egen undersökning. Brister på reliabilitet gällande vår undersökning kan vara att de deltagande informanterna inte har intervjuats av samma person och dels att miljö och ramfaktorer såsom tidspress och avbrott har varit olika under intervjuerna. Enligt Trost (2005) och professorerna Mats Ekholm och Anders Fransson (2006) i boken *Praktisk intervjuteknik* samt Vetenskapsrådet (2009), är miljön av stor vikt för att informanten skall känna sig trygg och för att minimera risken för avbrott. Därmed kan dels de valda platserna för intervjuerna och dels vem som intervjuat påverkat tillförlitligheten på det insamlade materialet. Genom att låta informanterna välja plats för intervjun och genom att vi båda deltog vid alla intervjutillfällen har vi försökt minimera dessa risker.

Intervjuguiden, som vi utifrån undersökningens syfte och frågeställningar skapade och använde oss av vid intervjuerna, är övergripande och innehåller många frågor och följdfrågor vilket genererade i ett omfattande material (se bilaga A). Efter att intervjuerna transkriberats anser vi att det insamlade materialet på ett tillfredställande sätt kan besvara undersökningens syfte och frågeställningar.

3.5.2 Validitet

Vi har i undersökningsprocessen utgått från Patel och Davidson (2003) som menar att en kvalitativ undersökning kan kategoriseras som unik och därmed är det av stor vikt att vi som forskare tydligt redogör för undersökningens *genomförande, bearbetning* och *presentation*. Således kan validiteten i vår kvalitativa undersökning stärkas.

Vidare hävdar Stukát (2005) att det är av stor vikt för undersökningen att få en värdering på dess validitet. Därför har vi under hela examensarbetet tillsammans diskuterat och analyserat undersökningens validitet utifrån Stukáts (2005) fråga: *undersöker vi det som vi verkligen vill undersöka?*

3.5.3 Generaliserbarhet

Johansson och Svedner (2006) hävdar att det är metoden för undersökningens urval som ligger till grund för vilka generaliseringar man som forskare kan göra. Vidare framhåller Stukát (2005) att det inom fenomenografin inte görs några generaliseringsanspråk till undersökningens population. Med detta som utgångspunkt anser vi att det inte kan göras några större generaliseringar av det insamlade materialet. Detta eftersom undersökningens urval är begränsat samt att urvalet av pedagoger och föräldrar inte är representativt i förhållande till antalet barn som föräldrar och pedagoger skolat in och som vistas i Sveriges förskolor, vilket år 2008 var 81,3 procent av landets barn i åldrarna ett till fem år (Skolverket, 2009a). Genom att välja tre olika förskolor och olika typer av informanter såsom kön, ålder och yrke har vi dock försökt att öka representativiteten något.

Ambitionen när det gäller undersökningens generaliserbarhet är dock som Stukát (2005) skriver att presentera resultatet och analysen av resultatet så tydligt som möjligt för att skapa en djupare förståelse för fenomenet *inskolning* så att andra skall kunna göra jämförelser med egna erfarenheter och undersökningar. Patel och Davidson (2003) menar dock att generaliseringar av kvalitativa undersökningar endast kan göras med andra likartade situationer. Vi menar därför att vår undersökning skulle kunna säga något om inskolningssituationer på andra likartade förskolor.

3.6 Etiska hänsynstaganden

Vi har i undersökningen utgått från *Lagen 2003:460 om etikprövning av forskning* som avser människor och som gäller inom alla forskningsområden vilken gör gällande att: "Grundläggande är att forskning bara får godkännas om den kan utföras med respekt för människovärdet och att mänskliga rättigheter och grundläggande friheter alltid ska beaktas vid etikprövningen. Människors välfärd skall ges företräde framför samhällets och vetenskapens behov" (Vetenskapsrådet, 2009). Vidare är det vårt uppdrag som forskare att ansvara för att vår undersökning är etisk godtagbar och av hög rang, vilket Vetenskapsrådet (2009) gör gällande genom att framhålla att grunden för all forskningsetik vilar på forskarens individuella etiska ansvar.

Stukát (2005) och Vetenskapsrådet (2009) framhåller vidare de forskningsetiska reglerna med fyra allmänna huvudkrav: *informationskravet*, *samtyckekravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* som gäller för all vetenskaplig forskning.

Informationskravet gör enligt Stukát (2005) och Vetenskapsrådet (2009) gällande att forskaren skall informera deltagarna om undersökningens syfte och genomförandet samt att deltagarnas medverkan är frivillig och att de när som helst har rätt att avbryta.

Vi har utifrån informationskravet via e-post kontaktat pedagogernas rektorer som har det övergripande ansvaret för den pedagogiska verksamheten där vi förklarat vilka vi är samt syftet med och genomförandet av undersökningen. Detta har vi även gjort i ett introduktionsbrev till föräldrarna (se bilaga C).

Samtyckekravet innebär att man som deltagare i en undersökning själv har rätt att bestämma över sin medverkan och skall inte påverkas negativt om hon/han beslutar att avbryta sin medverkan (Stukát, 2005 & Vetenskapsrådet, 2009). Detta har vi informerat de deltagande föräldrarna och pedagogerna om både i introduktionsbrev till föräldrarna och i e-post till rektorerna samt vid intervjutillfällena.

Konfidentialitetskravet gör gällande att alla insamlade uppgifter i undersökningar där människor deltar eller ingår i skall ges hög konfidentialitet samt att personuppgifter gällande deltagarna ska förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem (Stukát, 2005 & Vetenskapsrådet, 2009). När det gäller det kravet har vi både vid introduktionskontakterna och vid intervjutillfällena försäkrat deltagarna om att alla deltagare: förskolor, pedagoger och föräldrar kom-

mer i den mån det går att vara anonyma och att de därför i presentationen kommer att beskrivas med fiktiva namn.

Nyttjandekravet betyder att uppgifterna om enskilda deltagare endast får användas för forskningsändamål (Stukát 2005 & Vetenskapsrådet, 2009). Detta krav följs genom att det för undersökningen insamlade materialet endast kommer att användas och presenteras i detta examensarbete.

Sammantaget förhåller vi oss till Vetenskapsrådets (2009) forskningsetiska riktlinjer och ansvarar för pedagogerna och föräldrarna som deltar i undersökningen, dels för det insamlade materialet och dels för informanternas trivsel vid intervjutillfället.

4. Litteraturgenomgång och teori anknytning

I det här kapitlet kommer det att presenteras för undersökningen relevant forskning bestående av vetenskaplig forskningslitteratur, rapporter, anknytningsteori och styrdokument. Vi gör dock inget anspråk på att den forskning som följer är heltäckande gällande barns inskolning i förskolan.

Vidare kommer forskningen att presenteras tematiskt under följande rubriker: Inskolning, Relation mellan pedagog och barn, Relation mellan pedagog och föräldrar, Relation mellan föräldrar och barn, Anknytningsteori och Styrdokument. Följande litteraturgenomgång kommer inte att redovisas i kronologisk ordning utan anpassas istället till för undersökningen relevanta teman vilket Johansson och Svedner (2006) kategoriserar som en tematisk disposition. Detta för skapa en god struktur samt att en röd tråd bibehålls i texten vilket kan underlätta för läsaren.

4.1 Inskolning

Ett barns förutsättningar inför inskolningen varierar stort. Vissa barn har stor erfarenhet av att vara separerade från sina föräldrar medan andra inte har någon erfarenhet av detta. Även föräldrarna har olika förutsättningar och behov gällande inskolningen. Därmed måste inskolningen anpassas efter den enskilde familjens förutsättningar och behov vilket förskolläraren Kari Pape (2003) gör gällande i boken *Social kompetens i förskolan*.

Vidare menar pedagogkonsulten Lotta Hedin (1987:10) att kriterier för en bra inskolning är:

- att den lägger grunden till framtida goda relationer mellan personal, barn och föräldrar
- att den underlättar för barnet att bli delaktig i gruppen genom en uppläggning som främjar gruppgemenskapen
- att personalen får en tydlig roll som pedagoger och verksamheten med innehåll, mål och förutsättningar blir tydlig för barn och föräldrar
- att föräldrarna får en chans att lära känna varandra samt möjlighet att påverka verksamheten (Hedin, 1987:10).

När ett barn skall börja i förskola bör intagningen och därefter placeringen gå via kommunens barnomsorgsförvaltning. Placeringen skall enligt den Statliga Offentliga Utredningen, SOU 1972:26 *Förskolan del 1* göras utifrån familjens behov av förskoleplats, förskolans möjlighet att ta emot barnet samt utifrån familjens önskemål gällande lokalisering, pedagogik och förhållningssätt.

Förskolläraren Ann Granberg (1998) poängterar att inskolningen är en början på ett nära och långt samarbete mellan familjen och förskolan. Det är viktigt att barnets första kontakt med förskolan blir bra och därmed är det av stor vikt att föräldrarna är medvetna om vilka signaler de ger barnet vid inskolningen. Detta då föräldrarnas känslomässiga beteende i hög grad påverkar hur barnet kommer att reagera under inskolningen. Är exempelvis föräldrarna oroliga och stressade vid inskolningen överförs detta till barnet vilket i sin tur försvårar anknytningen till pedagogerna och förskolan som verksamhet. Även SOU 1972:26 gör gällande att det är av stor vikt att inskolningen i förskolan sker aktsamt då barn i allmänhet inte är vana vid miljöförändringar. Liknande resonemang för psykologen Gunilla Niss (1987; 1988) där hon poängterar att inskolningen möjliggör att barn successivt kan utforska och vänja sig vid förskolans miljö, pedagoger och övriga barn.

Niss (1988) skriver vidare att inskolningens kvalitet påverkas av hur den redan befintliga barngruppen ser ut. Trivs barnen på avdelningen är det större chans att det nya barnet som skolas in får en lyckad inskolning, där även de övriga barnen är delaktiga. Dock är verksamheten inte alltid mottaglig för nya barn då barngruppen inte är rustad att hantera den förändring som en inskolning innebär, det vill säga nya barn och föräldrar. Innan bar-

net börjar bör familjen tilldelas en kontaktperson enligt Niss (1987;1988) och Granberg (1998) vars funktion är att ta emot, samtala och finnas tillhands för barnet och dennes familj. Enligt Niss (1988) är det inte bara barnet som skall skolas in i förskolan utan även föräldrarna då även de är i starkt behov av trygghet, information gällande inskolningens förfarande och dagliga rutiner i den pedagogiska verksamheten. Informationen till föräldrarna skall ge dem möjlighet att förstå inskolningsprocessen samt ge ett helhetsintryck av verksamheten.

Barnpsykologen Sommer (2005) likställer i boken *Barndomspsykologi* förskolans verksamhet med dess rutiner, normer och regler med en egen kultur, vilken skapar en social arena där barnen tillsammans med pedagogerna socialt skall agera, samarbeta och utvecklas inom ramen för förskolans diskurs gällande hur man kan och skall förhålla sig gentemot varandra. Detta hävdar Sommer (2005) ställer höga krav på barnets sociala kompetens vilken är av stor vikt när barnet skall anpassa sig, ta kontakt och knyta an till nya människor. Sommer (2005) gör vidare gällande att förutsättningen för att ett barn skall känna sig trygg är att det finns en balans mellan rutin och förändring. Därför är det av stor vikt för en lyckad inskolning och en trygg vistelse i förskolan, att det för barnen finns dagliga rutiner i verksamheten.

Vanligtvis sker första mötet på förskolan, där pedagogerna får tillfälle att presentera sig och den pedagogiska verksamheten, samt att föräldrar och barn visas runt i förskolans lokaler. Niss (1988) och Granberg (1998) framhåller vidare att information om barnet som skall inskolas, såsom favoritlekar, familjemedlemmar, vana av att vara i grupp, vad de gillar och ogillar samt mat- och sovvanor kan främja tryggheten vid inskolning. Om pedagogerna använder sig av den information de tillhandahållit om barnet som exempelvis favoritlek kan det vara till fördel vid inskolningen eftersom barnet tydligare kan se en koppling mellan hemmet och förskolan, att samma lek kan lekas hemma likväl som i förskolan. Dessutom menar Granberg (1998) och även förskollärarna Ingrid Pramling Samuelsson och Sonja Sheridan (2006) att leken har en stor betydelse för en lyckad inskolning och betonar att det är i leken som mötet mellan pedagoger och barn bäst sker. Universitetslärarna Oddvar Fagerli, Ole Fredrik Lillemyr och Frode Søbstad (2001) framhåller att barn socialiseras in i förskolans verksamhet, normer och regler genom leken. Därmed är det viktigt att pedagogerna ser leken som ett pedagogiskt verktyg både för att möjliggöra en anknytning mellan barnet som skall skolas in och pedagogerna och de andra barnen och för att göra förskolan till en rolig och trivsamt plats som barnet gärna vill utforska och delta i.

Tiden för inskolning varierar beroende på den enskilda förskolans val av arbetssätt. Dock framhåller Granberg (1998) att inskolningen skall vara anpassad till barnets individuella förutsättningar och behov samt föräldrarnas behov, så att både barnet och föräldrarna känner förtroende för pedagogerna och trygghet i den pedagogiska verksamheten. Niss (1988) menar å ena sidan att inskolningens längd skall bestämmas i samråd mellan pedagog och föräldrar och å andra sidan anser hon att små barn behöver en inskolning om cirka tre veckor medan det för äldre barn räcker med cirka två veckor. Även Hedin (1987) betonar att tiden för inskolning kan variera beroende på barnets behov och förutsättningar men bör vara minst två veckor.

Vidare understryker Granberg (1998) att föräldrarna bör befinna sig i närheten av barnet under den första inskolningstiden. Detta för att barnen utifrån vetskapen om att föräldrarna är närvarande vågar utforska och lära känna den nya miljön, pedagogerna och de andra barnen. SOU 1972:26 gör dock gällande att föräldrarna vid inskolningen inte skall vara passiva utan att de skall erbjudas delaktighet i verksamheten. Detta eftersom att barnet då ser sina föräldrar som en del av personalen vilket kan leda till att barnet lättare söker sig och knyter an till förskolans personal. Även Niss (1987) framhåller att föräldrarna skall vara aktiva under inskolningen, dock med fokus på det egna barnet och dess behov såsom blöj- och kläbytte samt trösta och hjälpa barnet. Detta eftersom föräldrarna är barnets närmaste anknytningspersoner vilket Niss (1987:30) betonar ”när föräldrarna inte är kvar duget personalen, men när föräldrarna är där är det viktigt att barnen får >>använda sig av>> dem som står barnet närmast”.

Granberg (1998) anser vidare att det är pedagogernas roll att locka till sig barnet, göra aktiviteterna intressanta och spännande för att vinna barnets intresse samt skapa möjligheter till anknytning. Detta för att barnet innan hon/han kan lämnas på förskolan skall ha knutit an till en eller flera pedagoger då de fungerar som en trygg bas när föräldrarna tar avsked. Psykologen Gunilla Niss och förskolläraren Anna-Karin Söderström (2006:113) betonar att det är relationen mellan barnet och pedagogen som avgör när föräldern kan börja gå ifrån avdelningen”.

Psykologen Espen Jerlang (2008) framhåller i boken *Utvecklingspsykologiska teorier* barnpsykiatriern Margaret Mahlers teori som gör gällande att barn vid nio till arton månaders ålder sakteliga börjar utforska sin omvärld betydligt mer än tidigare. Detta då de vid den här åldern ofta kan stå och röra sig framåt. Barnet kan i detta skede överskatta sin förmåga att röra sig vilket kan leda till att barnet måste hållas under extra uppsikt. Barnet börjar, som nämnts, i den här åldern att röra sig mer och går därmed längre ifrån sina föräldrar under sin upptäcktsfärd. Vid det här stadiet menar Jerlang (2008) att barnet är mer mottaglig för nya ansikten vilket gör att mötet med pedagoger på förskolan underlättas. Dock är det av stor vikt att barnet känner sig trygg vid mötet och detta kan underlättas genom att barnet får ha med sig föremål som sin napp, filt eller liknande till förskolan då dessa symboliserar barnets relation till föräldrarna och hemmet och kan ge trygghet.

Psykologen Monica Fahrman (1991) lyfter vidare fram att barn vid ett års ålder upplever separationsångest såsom sorg, förtvivlan, ilska och aggressivitet när hon/han lämnas på förskolan av sina föräldrar. Dock menar Fahrman (1991) samt barnpsykiatriern Gerd Abrahamsen (1999) att ett barn som reagerar med separationsångest när det skiljs från sina föräldrar är positivt eftersom det betyder att barnet har en stark anknytning till sina föräldrar. Forskaren Marita Lindahl (1998) påvisar att, en följd av barnets separationsångest som nedstämdhet kan påverka barnets kunskapsutveckling negativt. Jerlang (2008) framhåller dock att ett barn vid den här åldern lätt glömmet bort omgivningen om hon/han finner något intressant och roligt att leka med. Men det är när barnet tappar fokus på leken som hon/han upptäcker att föräldrarna inte är i närheten vilket leder till det som Lindahl (1998) beskriver som nedstämdhet. Det är därmed av stor vikt att barnet vid behov lätt kan hitta sina föräldrar då det är de som utgör barnets trygghet vid utforskandet av nya platser. Finns föräldrarna i närheten känner barnet sig tryggt och kan återgå till leken (Jerlang, 2008).

Niss och Söderström (2006) gör vidare gällande att det är pedagogen som avgör när föräldrarna kan lämna avdelningen. När barnet så småningom är redo att lämnas en kortare tid på förskolan är det enligt Niss (1987) och Granberg (1998) viktigt att föräldrarna är tydliga med att ta avsked. Detta för att barnet annars kan känna sig övergivet och otryggt vilket kan påverka både inskolningen och förtroendet till föräldrarna negativt. Det är dessutom viktigt för både föräldrar och för barn att de tillsammans utvecklar en bra avskedsmetod som är effektiv och som de känner sig trygga med. Niss (1988:56) hävdar dock, till skillnad från Granberg (1998), att den främsta ”förutsättningen för ett bra avsked mellan föräldern och barnet är ett bra samarbete mellan föräldern och personalen”. Det är av stor vikt för barnets trygghet att veta när föräldrarna kommer tillbaka eftersom barnet annars kan bli besviken när ett annat barns förälder kommer. Därför är det viktigt att pedagogerna och föräldrarna tillsammans kommer överens om hur länge föräldrarna skall vara ifrån förskolan (Niss & Söderström, 2006).

Med utgångspunkt i tidigare resonemang är det väsentligt att förbereda barnet på inskolningens separationer, detta för att barnet vid separationen från föräldrarna erfar att de tar avsked och lämnar förskolan samt att barnet lär sig bli medveten om att föräldrarna alltid kommer tillbaka (Abrahamsen, 1999).

De första gångerna under inskolningen som barnet lämnas av föräldern bör det enligt Granberg (1998) vara kortare perioder såsom tio minuter. Om detta fungerar för barnet blir

dessa perioder successivt längre. Långa dagar under inskolningen är inget som gynnar barnet enligt Niss och Söderström (2006) utan det viktigaste är att skapa en god och trygg anknytning till pedagogerna. Abrahamsen (1999) konstaterar att barns utvecklade tidsuppfattning gör att separationen, när föräldern lämnar avdelningen, känns som en förlust. Detta då barn saknar förståelsen för att separationen bara är för en kort stund.

I slutet av inskolningen bör barnet enligt Granberg (1998) lämnas hela dagar på förskolan, dock är det av stor vikt att föräldrarna är lättillgängliga vid behov. Lämnningen av barn i förskolan understryker Niss (1988) är väldigt känslös både för barn och för föräldrar. Ibland är det svårt för föräldrarna att lämna barnen även om barnen inte upplever detta. Då är det viktigt att pedagogen kan stötta föräldrarnas känslomässiga process. Samtidigt kan liknande känslor uppstå när föräldrarna ska hämta sina barn då barnen inte vill gå hem utan stanna på förskolan. Det är därmed enligt Niss (1987) av stor vikt att pedagoger och föräldrar arbetar fram rutiner som gör att hämtningen av barnet sker på ett smidigt och bra sätt. Niss (1988) hävdar vidare att kvaliteten på dagens avslut i förskolan ligger till grund för hur nästa dags lämning kommer att fungera.

Efter avslutad inskolning är det enligt Niss (1987; 1988) av stor vikt att utvärdera tiden tillsammans med föräldrarna. Detta för att kunna utveckla och förfina inskolningsmetoden samt ta del av föräldrarnas erfarenheter och synpunkter. Niss och Söderström (2006) menar även att ett avslutande samtal kring inskolningen av barnet är dels ett bra avslut på inskolningsprocessen och dels en början på ett gott samarbete mellan pedagogerna och föräldrarna.

Vidare poängterar Niss (1988) att målet för inskolningen är för det första att ge barnet en trygg och positiv introduktion i förskolans pedagogiska verksamhet och för det andra är målet att utveckla ett samarbete mellan hemmet och förskolan. För att möjliggöra detta hävdar Niss (1988:10f) att:

- Föräldrarna får förtroende för personalen redan innan barnet börjar sin invänjning.
- Föräldrarna ger sitt stöd till barnet i kontakten med personal och andra barn under invänjningen.
- Föräldrars och personals olika uppgifter är klart uttalade dem emellan och tydliga gentemot barnet.
- Barnet får tidigt många positiva upplevelser i förskolan.
- Barnet får ett sådant förtroende för personalen att de kan vända sig till dem för att få stöd och hjälp vid behov (Niss, 1988:10f).

Sommer (2005) hävdar vidare att barnet är en social aktör som aktivt bidrar till sin egen anpassning och inskolning. Därmed har barnet en viktig roll i samarbetet kring en lyckad anknytning. Därför är det, som vi tidigare nämnt, av stor vikt att pedagogerna och föräldrarna ser barnet som kompetent och anpassar inskolningen utifrån barnets individuella förutsättningar och behov samt gör barnet delaktigt i det sociala samspelet kring inskolningen (Granberg, 1998; Sommer, 2005; Niss & Söderström, 2006).

4.2 Relation mellan pedagog och barn

Lindahl (1998) liksom forskarna Oddbjorn Evenshaug och Dag Hallen (2001), i boken *Barn- och ungdomspsykologi*, framhåller att det inte finns någon forskning som entydigt talar för att barn tar skada över att dagligen separeras från sina föräldrar för vistelse i förskola. Dock visar forskningen på vikten av att den tillfälliga omsorgspersonen/förskolepedagogen är stabil och trygg. Vidare betonar Evenshaug och Hallen (2001) att faktorer som personaltäthet, små barngrupper och personlig kontakt är av stor betydelse gällande barnets trygghet, trivsel och utveckling i förskolan. Lindahl (1998) lyfter fram forskarna Kerstin Palmérus och Solveig Hägglund (1987) som även framhåller personalens enighet gällande målsättningsfrågor. Fahrman (1991) betonar vidare att det är av stor vikt att arbetslaget på förskoleavdelningen är intakt, det vill säga minimal personalomsättning. Detta på grund av att barn, trygga som otrygga, kan uppleva oro och ångest vid byte av personal som de knutit an till.

Barnomsorgsforskaren Gunni Kärrby (1992) belyser att den grundläggande förutsättningen för barnens utveckling och trivsel är en nära och varm relation till pedagogen. En pedagog till skillnad från en förälder är enligt Kärrby (1992:94) professionell i sitt sätt att se på samspel. Yrkesprofessionen och relationen till barnen kännetecknas av ”värme, personlig respekt och individualitet, positivt stöd och hög mottaglighet för barnets reaktioner. I en sådan relation får barnet möjligheter att utveckla social kompetens och den intellektuella tillväxten stärks”. Lindahl (1998) samt familjeterapeuterna Jesper Juul och Helle Jensen (2003) gör gällande att om pedagogen inte uppmärksammar och tillgodoser barnets initiativ och behov kan detta leda till att barnet inte tar initiativ till fortsatt samspel med pedagogen. Vilket även forskarna Lisbeth Flising, Gunilla Fredriksson och Kjell Lund (1996:29) påvisar genom att hävda att ”barn som inte bemöts av intresse och inte känner att det finns någon tilltro till deras egen förmåga riskerar att tystna i sitt frågande”.

Vidare visar den pedagogiska forskning enligt Kärrby (1992) att ett barns utveckling i stor grad är beroende av det språkliga samspelet som sker mellan barnet och pedagogen. På förskolan sker detta genom att pedagogerna övertar barnets sociala och språkliga referensram som annars råder i hans/hennes familj. Det sociala samspelet i förskolan innefattar vardagliga sysslor såsom duka ett bord, plocka upp efter sig samt klä på och av sig ytterkläder. Genom att förskolan fokuserar på dessa delar utvecklar barnet en social kompetens med förståelse för hur hon/han bör agera samt hur saker bör hanteras i specifika sociala situationer (Kärrby, 1992). Lindahl (1998) framhåller forskarna Mark Meerum Terwogt och Paul Harris (1993) som poängterar att barn agerar utifrån de vuxnas sätt att reagera. Genom detta anpassar barn sitt sätt att förhålla sig till olika personer i olika situationer. Även Sommer (2005) hävdar att barn kodar av sin omsorgspersons förmedling av emotionella känslor, vilka ligger till grund för hur barn agerar och anpassar sig till omvärlden.

Ett gott samspel mellan pedagogen och barnet kännetecknas enligt Kärrby (1992) av att pedagogen visar respekt för det enskilda barnet och intresserar sig för vad barnet har att säga samt ger respons på barnets tankar och funderingar. Lindahl (1998) framhåller förskolläraren Ingrid Pramling (1993) som gör gällande att barn har ett stort behov av att bli sedda samt att de alltid måste bemötas utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Detta ställer höga krav på pedagogernas kompetens att kunna organisera den pedagogiska verksamheten så att den främjar alla barns kunskapsutveckling och samspel. Vidare menar Kärrby (1992:94) att ”ett bra samspel mellan pedagog och barn leder till en avslappnad och positiv atmosfär där barnen känner att de har stor frihet inom de gränser som är nödvändiga för den kollektiva samvaron”. Ett likartat resonemang förs i SOU 1972:26 då där görs gällande att ”barn behöver uppleva ömhet, värme och glädje i en avspänd kontakt med vuxna” (1972:167).

4.3 Relation mellan pedagog och föräldrar

Vid inskolningen av ett barn är det enligt Hedin (1987) och Niss (1988) inte bara barnet som skall skolas in utan även föräldrarna. Därmed krävs det av förskolan att de tidigt berör frågor som föräldrasamverkan och de eventuella problem som kan hindra att en god samverkan etableras. Kärrby (1992) betonar vikten av en god samverkan mellan föräldrarna och pedagogerna och menar att det har en stor betydelse för att en pedagogisk verksamhet skall fungera. Detta är även något som Evenshaug och Hallen (2001) understryker då de anser att den viktigaste faktorn för att förskolan skall kunna fungera som en bra socialiseringsfaktor är ett väl fungerande samarbete mellan förskolan och föräldrarna. Även SOU 1972:26 understryker att samverkan mellan personal och föräldrar är en bra grund för att barnet skall känna förtroende och knyta an till personalen. Vidare gör Fredriksson (1991) och Flising et al. (1996) gällande att det alltid finns ett behov av samarbete mellan pedagoger och föräldrar men med förutsättningen av att föräldrarna är intresserade av att ta del av sitt barns vardag i förskolan samt att pedagogerna är villiga att samarbeta och öppna upp sin pedagogiska verksamhet för föräldrarna.

Pape (2003) hävdar att det är främst vuxna som utformat ramarna för förskolans pedagogiska verksamhet och därmed barnens vardag. Således är det av stor vikt att både pedagogerna och föräldrarna tar hänsyn och ansvar för barnens perspektiv så att verksamheten på bästa möjliga sätt främjar barnens sociala utveckling och kunskapsutveckling.

En problematik som kan uppstå och som ofta påverkar samverkan mellan pedagoger och föräldrar negativt är enligt Hedin (1987) att de båda parterna har olika uppfattningar om förskolans syfte. Hon använder ordet *kompensatorisk syn* och menar att föräldrarna ser på förskolans personal som tillfälliga ersättare under den tid som de arbetar. Pedagogerna å andra sidan ser verksamheten som ett komplement till barnets hem där pedagogik, didaktik och fostran går hand i hand. Hedin (1987:67) skriver vidare att ”inskolningen är personalens och föräldrarnas möjlighet att etablera en ömsesidig förståelse för verksamhetens villkor och för respektive familjs situation”. Med andra ord är det av avsevärd vikt att pedagogerna och föräldrarna redan vid de första mötena talar öppet om verksamheten och om barnet och dess behov. Vidare gör Hedin (1987) gällande att en god samverkan skall bestå av en ömsesidighet och respekt från båda parter där föräldrarna och pedagogerna har tilltro till varandra.

Flising et al. (1996:16) framhåller vidare att ”ett gott föräldrasamarbete är en förutsättning för att man ska lyckas i sin lärarroll”. Dessutom menar de att relationen mellan föräldrarna och barnen samt mellan pedagogerna och barnen ligger till grund för hur relationen och därmed samarbetet mellan föräldrarna och pedagogerna kommer att bli. Att pedagoger och föräldrar talar med varandra och lär känna varandra väl är det som möjliggör, enligt SOU 1972:26 och Evenshaug och Hallen (2001), ett väl fungerande samarbete mellan parterna. Det ligger dock på pedagogernas ansvar att kontakten mellan hemmet och förskolan förbättras och fungerar (Hedin, 1987). Granberg (1998) betonar även detta och menar att samverkan mellan föräldrarna och pedagogerna bör ske utifrån pedagogernas vilja att fungera som ett stöd för föräldrarna och hjälpa dem vid behov. Även Flising et al. (1996) hävdar att ansvaret för ett samarbete mellan hemmet och förskolan är pedagogens och gör vidare likt Niss (1988) samt Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) gällande att föräldrar inte är någon homogen grupp vilket genererar i mångsidiga krav, förväntningar och inställningar gällande den pedagogiska verksamheten.

Forskningen visar även att föräldrarnas medverkan och involvering i förskolans verksamhet har stor betydelse för barnets anknytning och utveckling (Kärrby, 1992). Genom att föräldrar blir delaktiga i förskolans verksamhet får de en större inblick i barns utveckling. De får därmed en ökad förståelse för hur barn bäst lär sig vilket föräldrarna i sin tur kan anamma och utöva även i hemmet. Om föräldrarna är delaktiga i förskolans verksamhet får de en känsla av att de är betydelsefulla trots att de inte alltid är närvarande på förskolan. Målet för föräldra-

samverkan, som Fredriksson (1991), Kärrby (1992) och Granberg (1998) beskriver, är därmed att föräldrarna kontinuerligt och i stor grad är informerade om vad som händer i förskolan och att de känner sig välkomna samt delaktiga i sitt/sina barns vistelse i förskolan. Kärrby (1992:98) hävdar att ”ingen pedagogisk verksamhet kan möta barns behov på ett adekvat sätt annat än genom samarbete med familjen”. Niss och Söderström (2006) påpekar att småbarnsföräldrar har ett stort behov av att samtala med pedagogerna på förskolan, dels på grund av små barns bristfälliga verbala kommunikation och dels på grund av viljan att skapa ett gott samarbete kring barnen och deras behov. Dock menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) att föräldrarnas engagemang om att delta i allt såsom föräldramöten, utflykter och besök i verksamheten inte är avgörande för om barnets vistelse i förskolan skall bli lyckad. De menar vidare att det viktigaste för de flesta föräldrar är vetskapen och tryggheten av att deras barn har det bra, trivs och utvecklas i förskolan.

Kärrby (1992) anser likt Granberg (1998) och Niss och Söderström (2006) att föräldrarna måste få förtroende för pedagogerna och förskolan för att känna sig trygga i att barnen skall kunna lämnas i förskolan. Granberg (1998:27) beskriver vidare föräldrasamverkans syfte på följande sätt:

- att få både barn och föräldrar att känna sig trygga i förskolan
- att knyta samman barnets båda världar, hem och förskola
- att stärka föräldrarna i föräldrarollen
- att pedagogerna ska lära känna barn och föräldrar så att de kan ges individuellt stöd
- att hem och förskola ska kunna komplettera varandra (Granberg, 1998:27)

4.4 Relation mellan föräldrar och barn

Evenshaug och Hallen (2001) framhåller forskning om barns anknytning som gör gällande att barn redan från födseln har kognitiv och social kompetens, vilka de använder för att samspela och kommunicera med sin omvärld. Förutsättningen för ett normalt samspel mellan föräldrar och barn är att föräldrarna ser barnen som kompetenta medmänniskor istället för ting. För att möjliggöra detta måste föräldrarna reflektera kring sitt syn- och förhållningssätt samt vilka erfarenheter dessa grundar sig på och vilka konsekvenser de har. Ett samspel mellan föräldrar och barn som utgår från att barnet är en medmänniska kan enligt Evenshaug och Hallen (2001) kategoriseras som ett samspel med en meningsfull dialog där barnet kan ta till sig de färdigheter, förväntningar och normer som det dagliga samspelet kräver.

Vidare är föräldrarnas uppgift enligt Jerlang (2008:174) att vara en trygg omsorgsperson som ”ger barnet omvårdnad, anknytningsmöjlighet och möjlighet till utforskande”. Vidare framhåller Evenshaug och Hallen (2001) barnpsykologen H.R. Schaffers (1989) uttryck *sensitiv responsivitet* som innebär att som vuxen se världen utifrån barnets perspektiv samtidigt som man ser barnet som en kompetent individ vars signaler och behov skall tillgodoses.

Evenshaug och Hallen (2001) hävdar vidare att grunden för barnets samspelskompetens skapas i familjen. Det är familjens värderingar, normer och sätt att samspela som utvecklar en referensram vilken enligt Evenshaug och Hallen (2001:33) är avgörande för hur barnet ”tolkar och bearbetar påverkningar och intryck från andra socialisationsfaktorer” såsom förskola och skola. Vidare poängterar dock Evenshaug och Hallen (2001) att den familjära referensramen förändras och utvecklas i och med att socialisationsfaktorer runt barnet ökar. Det är föräldrarnas uppgift att utforma ett nära samarbete med barnet utifrån barnets kunskaper och förutsättningar och att efter hand låta barnet samspela och utvecklas mer på egen hand.

Psykologen Gunilla Niss (1987:15) hävdar att en god och trygg relation mellan barn och föräldrar möjliggör en god inskolning då ”föräldrarna fungerar som barnens trygghet medan de vänjer sig vid den nya och från början okända miljön”. Vidare konstaterar Niss (1988) att inskolning innebär en separation mellan barn och föräldrar som väcker starka känslor såsom saknad och otrygghet hos båda parter.

4.5 Anknytningsteorin

John Bowlby (1907-1990), anknytningsteorins grundare, var utbildad psykoanalytiker och anställd inom *World Health Organization* (WHO) med uppgift att författa rapporter gällande problematiken kring barn som separeras från sina föräldrar. I Jerlängs (2008:154f) bok *Utvecklingspsykologiska teorier* sammanfattas Bowlbys teori enligt följande:

Det som jag av praktiska skäl kallar anknytningsteori är ett sätt att begreppsliggöra människors tendens att skapa starka känslomässiga band till vissa speciella andra människor samt ett försök till förklaring av de många former av emotionell olycka och personlighetsstörning, bland annat rädsla, vrede, depression och emotionell distansering som ofrivillig separation och förlust ger upphov till (Bowlby i Jerläng, 2008:154f).

Psykatrikern Carlo Perris (2000) lyfter fram att Bowlby blev uppmärksammasad för sin studie där han betonade vikten av att barnet vid tidig ålder bör ha ett starkt band, speciellt till sin moder, då barnet annars riskerar att falla i psykisk ohälsa. Bowlby menade vidare enligt Perris (2000) att en trygg anknytning till en vuxen är en förutsättning för att barnet i senare ålder skall kunna utveckla känslor, säkerhet och självständighet. Det som kännetecknar en anknytningsperson enligt Niss och Söderström (2006) är barnets trygghet i och beroende till den.

Utifrån Bowlbys anknytningsteori har ett flertal studier gjorts för att undersöka om barn riskerar att få psykiska problem om föräldrarna under dagtid lämnar dem i förskolan. I dessa undersökningar kunde man dock inte finna några sådana kopplingar om barnen redan utvecklat en trygg anknytning till sina föräldrar (Jerläng, 2008).

Jerläng (2008) benämner en anknytningsperson som en trygg bas för barnet. Med detta menas att barnet tryggt kan utforska miljön och människorna runt omkring i förvisning om att den nära anknytningspersonen befinner sig i närheten. Om barnet blir rädd eller ledset kan hon/han, som vi tidigare nämnt, återkomma till den trygga bas, det vill säga den person som står barnet närmast, för att känna närhet, trygghet, stöd och tröst. Vidare framhåller Niss och Söderström (2006) Bowlbys begrepp *trygg bas* där de beskriver att föräldrarnas uppgift är å ena sidan att fungera som en trygg bas så att barnet kan utforska den närliggande miljön och å andra sidan vara barnets hamn så barnet vet vart hon/han skall vända sig vid behov.

Vidare genererar samspelet mellan föräldrar och barnet under de första åren normalt sett enligt Evenshaug och Hallen (2001) i ett starkt känslomässigt band vilket vid separation kan leda till att barnet får ångest och blir nedstämt. Evenshaug och Hallen (2001) framhåller forskning som gör gällande att ett barns anknytningsperson är en som är trygg och stimulerande samt är vaksam för barnets verbala och ickeverbala kommunikation. Således är det, det sociala samspelet som utgör grunden för ett barns anknytning. Att barnet har en trygg bas och en nära anknytning till en eller flera personer i sin omgivning menar Perris (2000) samt Evenshaug och Hallen (2001) är viktigt för att barnet skall våga utforska sin omvärld. Sommer (2005) framhåller Bowlbys forskning *flerpersonell anknytning*, vilken accepterar och betonar barns sociala kompetens samtidigt som den ställer krav på kvaliteten gällande barnets omsorg. Även Lindahl (1998) betonar vikten av en trygg anknytning och framhåller forskaren J. Valsiner (1987) som menar att barn mår bra av att tidigt knyta kontakt med andra barn och vuxna utanför familjen.

En god anknytningsrelation är enligt Evenshaug och Hallen (2001:190) ”omsorgspersonernas *sensitivitet* inför barnets emotionella signaler, barnets *temperament* och *föräldrarnas barndomserfarenheter*”. Dock råder det stor variation på anknytningskvaliteten vilket påverkar barnets trygghet och möjlighet till anknytning.

Vidare framhåller Evenshaug och Hallen (2001) psykologen Mary Salter Ainsworths (1978) två kategorier av barns trygghet vid en främmande situation, *trygg anknytning* samt *ångestladdad och osäker anknytning*. En trygg anknytning kännetecknas av att barnet vid en

främmande situation använder den för tillfälligt aktuella omsorgspersonen som sin trygghetsbas samt att barnet vid återföreningen med sin ordinarie omsorgsperson visar denne ett starkt anknytningsbeteende. När det gäller barn med en ångestladdad och osäker anknytning till sin ordinarie omsorgsperson är det vanligt att barnet vid en separation visar starka känslor såsom gråt, nedstämdhet och aggressivitet. Även vid en återförening kan barnet visa starka känslor för den ordinarie omsorgspersonen då barnet enligt Jerlang (2008) kan känna sig sviken av att föräldern lämnat barnet på exempelvis förskolan. Barnet kan då skjuta ifrån sig föräldern samtidigt som hon/han vill närma sig föräldern, detta på grund av rädsla för att bli sviken igen.

Anknytningskvalitén är central i barnets samspelsutveckling. Evenshaug och Hallen (2001) gör gällande att barn som i ett tidigt samspel har etablerat en trygg anknytningsbas har högre potential till fortsatt utforskning och utveckling. Dessa barn har till skillnad från barn med otrygg anknytning enligt Evenshaug och Hallen (2001:193) ”tillägnat sig vad Bowlby kallar en *inre arbetsmodell* av sina relationer med föräldrar och andra nyckelpersoner som utgör en god grund för att möta andra människor med tillit och positiva förväntningar”. Vidare kännetecknas Bowlbys anknytningsteori av följande tre faser:

- *Före anknytningen*: denna fas gäller för nyfödda barn upp till tre månader och under denna period visar barn anknytningsbeteende till alla människor i sin omgivning.
- *Anknytning - i-vardande*: gäller barn i tre till sju månaders ålder. Barn visar även under denna fas intresse och anknytningsbeteende till alla människor i sin omgivning. Dock börjar barnen sakteliga skilja på sina föräldrar och andra personer.
- *Etablerad anknytning*: rör barn som är mellan sju månader och tre år. Denna fas kännetecknas av att barn reagerar negativt vid en separation och har utvecklat en stark anknytning till en eller några få omsorgspersoner (Evenshaug & Hallen, 2001).

Utifrån ovanstående resonemang gällande Bowlbys anknytningsteori är det av stor vikt för en lyckad inskolning, barnets trivsel och utveckling att barnet även i förskolan utvecklar en stark anknytning till en eller flera pedagoger. Detta så att barnet kan känna sig trygg och säker under sin vistelse i förskolan.

4.6 Styrdokument

I detta avsnitt kommer det att för undersökningen redogöras relevanta styrdokument under följande rubriker: Läroplan för förskolan, Lpfö98 och Föräldrabalken 1949:381, Förtydligande av läroplan för förskolan, Lpfö98, Skollagen, Barnkonventionen och Allmänna råd för kvalitet i förskolan. Detta för att skapa en tydlig struktur som kan underlätta för läsaren.

4.6.1 Läroplan för förskolan, Lpfö98 och Föräldrabalken 1949:381

En väl fungerande relation mellan förskolan och hemmet är av stor vikt vilket även understryks i den nu gällande 1998 års Läroplan för förskolan, Lpfö98 med att ”förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar” (Skolverket, 2000:8).

I Lpfö98 betonas fortsättningsvis att förskolans uppdrag är att genom fostran, trygghet och omsorg anpassa och lägga grunden för barnets individuella och livslånga lärande. I förskolan skall barnen möta en pedagogisk trygg, lustfylld och kunskapsfrämjande verksamhet där pedagogerna arbetar för att främja ett gott samspel samt ser barnens individuella förutsättningar och kompetenser.

När det gäller föräldrarnas ansvar för barnets trygghet och utveckling fastslår Sveriges rikets lag i Föräldrabalkens 6 e kap. *Om vårdnad, boende och umgänge* 2§ att det är omsorgs-

personens ansvar att tillgodose barnets individuella behov och uppväxtvillkor. Dessutom görs det under 1§ gällande att:

Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Lag 1983:47 (Svensk författningssamling (SFS), 2006:66).

Gällande samarbete mellan pedagoger och föräldrar framhåller Lpfö98 att alla föräldrarna skall känna tillit och förtroende till den pedagogiska verksamheten och därmed vara trygga i dels att lämna sina barn och dels att pedagogerna strävar efter att främja trivsel, trygghet och utveckling hos det enskilda barnet. Lpfö98 gör vidare gällande att ”Alla som arbetar i förskolan skall visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer” (Skolverket, 2000:15).

Vidare kan läsas att miljön i förskolan skall vara trygg och inspirerande samt främja barnen till lek, lärande och utforskande. Den pedagogiska verksamheten skall medvetet använda leken som ett pedagogiskt verktyg då den främjar barns fantasi, trygghet, anpassning och utveckling (Lpfö98).

Lpfö98 betonar vidare vikten av att informera barnen och föräldrarna om vilka mål och riktlinjer som den pedagogiska verksamheten vilar på, vilket är en förutsättning för att barnen och föräldrarna skall kunna påverka. Det övergripande ansvaret gällande barnets fostran och utveckling har barnets föräldrar. Enligt 6 e kap i Föräldrabalken 11§ har barnets föräldrar rätt till och ansvar för ”att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter Lag (1983:47)” (SFS, 2006:68).

Dock är förskolans funktion att på ett tryggt och lustfyllt sätt komplettera hemmet samt möjliggöra och främja det enskilda barnets utveckling. Lpfö98 betonar vidare att arbetslaget skall:

- ansvara för att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan,
- föra fortlöpande samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal,
- ge föräldrarna möjligheter att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen,
- beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten och
- se till att föräldrarna blir delaktiga i utvärderingen av verksamheten (Skolverket, 2000:15).

4.6.2 Förtydligande av läroplan för förskolan, Lpfö98

Skolverket har fått i uppdrag av regeringen (Regeringsbeslut U2008/6144/S) att tydliggöra och komplettera Lpfö98. Vi har tagit del av förslagets inriktning som var klart och presenterades för Utbildningsdepartementet den 31 mars år 2009 och vars fokus är att klargöra pedagogernas ansvar samt att i strävan för att fastslå alla barns rätt till lek och utveckling utgå från FN:s konvention om barnets rättigheter (Skolverket, 2009c). Förtydligande av Lpfö98 som för undersökningens inriktning är relevanta följs nedan:

- att pedagogernas ansvar klarläggs innebär att riktlinjerna för förskola och hemmet förändras och därmed även föräldrarnas roll i den pedagogiska verksamheten och samarbetet mellan pedagoger och föräldrar.
- ökad kompetens och utbildning hos personalen på förskolan.
- pedagogerna får ett tydligare pedagogiskt ansvar i arbetet med läroplansmålen vilket även bör leda till förändring i skollagen.

Det färdiga resultatet av uppdraget kommer att redovisas senast den 30 september 2009. Många delar i Lpfö98 kommer att vara oförändrade medan andra delar är helt nya vilket gör att all personal i förskolan är i stort behov av information gällande de nya riktlinjerna.

4.6.3 Skollagen

Skolverket är sedan den 1 januari 1998 tillsynsmyndighet för förskolan vilket innebär att även förskolan innefattas av skollagen. Detta betyder att förskolan är skyldig att följa de statliga direktiven gällande övergripande mål och riktlinjer. Ansvaret för genomförandet av den pedagogiska verksamheten ligger dock på kommunen (Granberg, 1998). I skollagens 2 a kap. *Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* står det i 1§ att ”varje kommun svarar för att barn som är bosatta i Sverige och som stadigvarande vistas i kommunen erbjuds förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg” (SFS, 2009).

3§ gör gällande att:

Förskoleverksamhetens uppgift är att genom pedagogisk verksamhet erbjuda barn fostran och omvårdnad [...] För bedrivande av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg skall det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Barngrupperna skall ha en lämplig sammansättning och storlek. Lokalerna skall vara ändamålsenliga. Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen skall utgå från varje barns behov. Lag (1997:1212). (SFS, 2009).

6§ påvisar att:

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorgen skall tillhandahållas i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov.

Förskoleverksamhet skall tillhandahållas barn som har fyllt ett år. Barn som inte har fyllt ett år skall tillhandahållas förskola om barnet omfattas av 9§. Lag (2000:1375). (SFS, 2009).

7§ fastslår att:

När vårdnadshavaren har anmält behov av plats inom förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen, skall kommunen erbjuda plats utan oskäligt dröjsmål.

Kommunen kan fullgöra sin skyldighet enligt 6§ också genom att utan oskäligt dröjsmål hänvisa barnet till en motsvarande plats i enskild förskola eller enskilt fritidshem.

Kommunen skall ta skälig hänsyn till vårdnadshavarens önskemål om omsorgsform när den erbjuder plats inom förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen enligt första eller andra stycket. Lag (1998:352). (SFS, 2009).

8§ framhåller att:

Plats inom förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen skall erbjudas så nära barnets eget hem eller skola som möjligt med beaktande av vad som krävs för att effektivt utnyttja lokaler och andra resurser. Skälig hänsyn skall också tas till vårdnadshavarens önskemål. Lag (1997:1212).(SFS, 2009).

4.6.4 Barnkonventionen

Sverige undertecknade FN:s konvention om barnets rättigheter den 20 november 1989 och därmed omfattas förskolans verksamhet av den. Barnkonventionen bygger på följande fyra grundprinciper:

- principen om barnets bästa
- principen om det viktiga i att lyssna till barnet
- principen om barnets rätt till liv och utveckling
- principen om alla barns rätt att utan diskriminering få ta del av rättigheter (Granberg, 1998:183).

Följande artiklar är utdrag från FN:s konvention om barnets rättigheter och är för undersökningen särskilt relevanta och kommer därför att presenteras nedan.

Artikel 13 konstaterar att alla barn har rätt till yttrandefrihet, det vill säga att de får uttrycka och sprida sina tankar och känslor på olika sätt. Vidare fastslår artikel 14 att de stater som har skrivit på FN:s konvention om barnets rättigheter skall respektera föräldrarnas rättigheter och skyldigheter i att vägleda och stödja barnet som har rätt till tanke, samvets- och religionsfrihet. (Regeringskansliet, 2006).

När det gäller artikel 18 står det i konventionen för barnets rättigheter att barnets föräldrar gemensamt ansvarar för barnets utveckling och fostran. Vidare fastslås att det alltid skall vara fokus på det enskilda barnets bästa. Arbetande föräldrar har under arbetstid rätt att lämna sina barn till barnomsorgen. Vidare skall staten hjälpa föräldrarna genom att ge dem olika former av bistånd för att de ”fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn” (Regeringskansliet, 2006:40).

I artikel 29 kan läsas att de stater som förbinder sig med FN:s konvention om barnets rättigheter gjort gällande att syftet för det enskilda barnets utbildning är att:

- (a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga;
- (b) utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt för de principer som uppställs i Förenta nationernas stadga;
- (c) utvecklar respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen;
- (d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör urbefolkningen (Regeringskansliet, 2006:47).

Avslutningsvis fastslår artikel 31 att de undertecknade staterna för FN:s konvention om barnets rättigheter skall erkänna barnets rätt till vila, lek och fritid samt reaktion för adekvat ålder (Regeringskansliet, 2006).

4.6.5 Allmänna råd för kvalitet i förskolan

De allmänna råden riktar sig till kommunen och förskolans personal och har utarbetats av Skolverket (2005) med utgångspunkt i Läroplan för förskolan, Lpfö98, skollagen och FN:s konvention om barnets rättigheter. Vidare baseras de allmänna råden även på vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet.

Nedan följer för undersökningen relevanta allmänna råd:

- De allmänna råden kan stödja föräldrarnas rätt till inflytande i den pedagogiska verksamheten.
- De allmänna råden påvisar att en lämplig sammansättning samt att en grupp storlek skall anpassas till den enskilda förskolans förutsättningar, barns behov och personalens kompetens. De menar att stora grupper i förskolan påverkar framförallt de yngre barnen i förskolan negativt. Detta eftersom små barn har ett större behov av en nära och trygg relation till en pedagog som de kan knyta an till. I en barngrupp med färre barn och fler pedagoger kan barnets behov bättre tillgodoses.
- De allmänna råden framhåller att pedagogerna skall använda leken som ett pedagogiskt verktyg, både när det gäller hela barngruppen samt det enskilda barnets utveckling och behov.

- De allmänna råden gör gällande att pedagogerna skall se alla barns unika personligheter, förutsättningar och erfarenheter samt att utforma och anpassa verksamheten kring olikheterna som finns i barngruppen.
- De allmänna råden betonar vikten av att pedagogerna uppmuntrar och stödjer barnets inflytande i den pedagogiska verksamheten.
- De allmänna råden poängterar att den dagliga kontakten och samarbetet mellan pedagogerna och föräldrarna skall utgå från barnets trivsel och utveckling (Skolverket, 2005).

5. Resultatredovisning

Det här avsnittet kommer att inledas med en presentation och beskrivning av undersökningens informanter under rubriken: 5.1 *Presentation av förskolor, pedagoger och föräldrar*. Därefter följer en redovisning av undersökningens resultat under följande rubriker: *Arbets- och förhållningssätt, Inskolningsprocessen och Föräldrarnas roll* vilka ligger till grund för att besvara undersökningens syfte och frågeställningar.

I enlighet med Johansson och Svedner (2006) kommer undersökningens resultat att presenteras fullständigt, oberoende om resultatet stämmer överens med och bekräftar våra personliga erfarenheter och vår förståelse gällande inskolning. Detta för att presentera ett sakligt och allsidigt resultat så att läsaren kan dra egna slutsatser och paralleller till andra undersökningar samt egna erfarenheter.

5.1 Presentation av förskolor, pedagoger och föräldrar

Under följande rubriker: *Ekorrens förskola, Myrans förskola* och *Järvens förskola* presenteras kortfattat förskolorna, pedagogerna och föräldrarna som deltagit i undersökningen. Detta för att ge läsaren en bakgrundsbild av de deltagande informanterna. Samtliga deltagande pedagoger arbetar och har erfarenhet av inskolning av barn i förskolan. De intervjuade föräldrarna har samtliga varit med på sitt/sina barns inskolning.

Som vi tidigare nämnt under rubriken 3.3 *urval och avgränsningar* har vi ingen personlig relation med de deltagande informanterna, och kan därmed vara objektiva i beskrivningarna av dessa.

Eftersom förskolorna, pedagogerna och föräldrarna erbjudits anonymitet i undersökning har vi valt att ge förskolorna de fiktiva namnen Ekorren, Myran och Järven. Vidare har pedagogerna följande fiktiva namn: Eva, Maj, och Johanna. De i undersökningen deltagande föräldrarna har fått de fiktiva namnen: Emma, Emil, Martin, Maria, Johan och Julia.

5.1.1 Ekorrens förskola

På Ekorrens förskola, som är en mindre förskola med två avdelningar med plats för 40 barn, är alla pedagoger utbildade förskollärare.

Pedagogen på Ekorrens förskola har vi valt att kalla Eva och hon är 53 år gammal. Efter avslutad förskolläraryt utbildning år 1977 har hon arbetat på tre olika förskolor i kommunen varav cirka elva år på den nuvarande förskolan.

På Ekorrens förskola skolade Emma och Emil in sina respektive barn. Emma är 35 år gammal och bor tillsammans med sin man och sin son som är två år gammal. Hon är utbildad lärare för de äldre åldrarna och arbetar på en högstadieskola. Emmas son var 1 år och 3 månader när han skolades in. Inskolningen tog cirka två veckor varav den sista veckan var sonen mycket själv på förskolan.

Den andra föräldern Emil, är 39 år gammal. Han bor tillsammans med sin sambo och två barn: en pojke på tre år och en flicka på ett och ett halvt år. Han arbetar sedan fem år tillbaka som gymnasielärare. Emils båda barn skolades in på förskolan i mars månad år 2009. Inskolningen pågick i cirka två veckors tid varav den tionde dagen lämnades barnen själva hela dagen på förskolan.

5.1.2 Myrans förskola

Myrans förskola är även den en relativt liten förskola med två avdelningar som har plats för totalt 40 barn. På respektive avdelning arbetar tre personal varav två förskollärare och en barnskötare.

Pedagogen från Myrans förskola är Maj, 52 år gammal. Hon är utbildad förskollärare med över 30 års erfarenhet. Maj har arbetat på Myrans förskola sedan 1979. Innan hon påbörjade

sin utbildning som förskollärare arbetade hon två år som vikarie, varav ett år som springvikarie och ett år som fast vikarie inom förskolan.

Martin och Maria skolade in sina respektive barn på Myrans förskola. Martin är 27 år gammal och bor tillsammans med sin sambo och dotter på två år och sju månader. Martin arbetar sedan studenten på Volvo lastvagnar. Dottern var ett år och tio månader när hon skolades in till förskolan. Inskolningen tog två veckor.

Maria är 32 år gammal och bor tillsammans med sin man och sina tre barn. Två söner på ett och ett halvt år respektive åtta år samt en dotter på tre år. Maria är egenföretagare och arbetar som frisör. Den yngsta sonen och dottern skolades in samtidigt på Myrans förskola, dock på två olika avdelningar. Inskolningen varade i två veckor och avslutades i februari 2009. Maria hade hand om sin sons inskolning medan hennes man skolade in dottern.

5.1.3 Järvens förskola

Järvens förskola har fyra avdelningar där det finns plats för totalt 70 barn. På förskolans avdelningar arbetar en barnskötare och två förskollärare/lärare mot yngre åldrar.

Johanna är 26 år gammal och utbildad lärare för de yngre åldrarna på nya lärarprogrammet vid Göteborgs universitet. Hon har sedan 2006 arbetat på tre olika förskolor som förskollärare. Idag arbetar hon på Järvens förskola. Innan Johanna påbörjade sin utbildning och under utbildningen arbetade hon som vikarie inom förskolan.

På Järvens förskola skolade Johan och Julia in sina respektive barn. Johan är 26 år gammal och arbetar som innesäljare sedan två år tillbaka. Han bor tillsammans med sin sambo och sin dotter på två år. Dottern var ett år och fyra månader när hon skolades in. Inskolningen varade i två veckor.

Julia är 36 år gammal och arbetar som ekonomiassistent. Hon bor tillsammans med sin sambo och deras dotter som är två år och tre månader. Inskolningen varade i tre veckor detta på grund av att dottern blev sjuk andra veckan. Dottern var ett år och sju månader när hon skolades in.

5.2 Resultat

I följande redovisning kommer vi, som tidigare nämnt, att använda oss av informanternas fiktiva namn men även förkortningarna p (pedagog) och f (förälder). Detta för att läsaren lättare skall kunna skilja mellan pedagogerna och föräldrarna. Resultatet redovisas utifrån teman som framkom vid bearbetningen av det transkriberade materialet vilket genererade i följande rubriker: *Arbets- och Förhållningssätt*, *Inskolningsprocessen* och *Föräldrarnas roll*. Följande resultatredovisning är utifrån både ett pedagogperspektiv och ett föräldraperspektiv.

5.2.1 Arbets- och förhållningssätt

Det framkom att samtliga pedagoger anser att barn lär sig i samspel med andra och där barnen själva aktivt erhåller kunskap genom egna erfarenheter. Vidare betonade Maj (p) att ”det är bättre att barn lär sig på ett roligt sätt. Mycket lek, alltid lek” (Maj, 2009-04-13). Pedagogerna Johanna och Eva instämmer i detta och Eva (p) menar att barn lär sig hela tiden bland annat genom att träffa många olika människor, barn som vuxna. Johanna (p) framhåller även att barn lär sig av en person som har en högre kunskap, det är alltså kunskapen som styr och inte åldern.

Endast Johanna (p) på Järvens förskola arbetar utifrån en specifik inskolningsmodell till skillnad från Eva (p) och Maj (p) vars inskolningsprocess främst sker utifrån tidigare erfarenheter och rutin. Samtliga förskolor arbetar utifrån en inskolning på två veckor. Dock framhåller och betonar de att tiden och inskolningsprocessen anpassas efter den enskilda familjens förutsättningar och behov.

Det visade sig att ingen av förskolorna har några lokala direktiv och riktlinjer gällande inskolningsprocessen. Dock framhöll Johanna (p) att de på Järvens förskola tillsammans med några andra förskolor och en specialpedagog arbetat fram en mall. Denna mall fungerar som ett verktyg för inskolningen ”men sedan är det alltid så att man utgår ifrån barnet och föräldrarna”(Johanna, 2009-04-11).

Innan förskolan och pedagogerna möter föräldrarna och det barn som skall skolas in får de av kommunen information gällande barnets namn, ålder och eventuellt speciella behov. Inför inskolningen bestäms även vem av pedagogerna som skall vara barnets kontaktperson. Alla förskolorna i undersökningen använder sig av en kontaktperson, det vill säga en pedagog som ansvarar för det enskilda barnets inskolning. På samtliga förskolor strävar de enligt pedagogerna dock alltid efter att barnet skall knyta an till mer än en pedagog. Detta eftersom kontaktpersonen inte alltid kan närvara på grund av olika omständigheter samt att pedagogerna har varierande arbetstider.

Pedagogens roll som kontaktperson, enligt undersökningens samtliga pedagoger, är att den skall knyta an till det inskolade barnet, ge det trygghet samt vara den kontakt som föräldrarna kan vända sig till för samtal, frågor och stöd. Johanna (p) menar vidare att pedagogens roll är att ta reda på vad barnet gillar, ta vara på och utveckla detta. Det är pedagogens ansvar att locka till sig barnet så att barnet vågar lämna sin förälder, det vill säga barnets trygga bas, och tillsammans med kontaktpersonen och de övriga barnen utforska sin omgivning.

Eva (p) och Maj (p) anser att det är viktigt att de innan inskolningen har information gällande barnet och dennes föräldrar så att de kan bemöta dem vid första mötet på ett bra och välkomnande sätt. Maj (p) beskriver detta genom att:

Många gånger säger föräldrarna att det inte är något speciellt med deras barn. Men så kan det ibland faktiskt vara ganska mycket som är väldigt speciellt. Det är bra att veta om det är något speciellt med barnet så att vi kan bemöta det på rätt sätt. Även namn är väldigt viktigt så att man kan tilltala personen vid namn istället för att säga *Du* och att man kan säga *Hej Christina! Välkommen hit!* (Maj, 2009-04-13).

Johanna (p) menar dock att:

Innan inskolningen känner jag att man egentligen inte behöver någon personlig information. Jag tycker att det är viktigare att man får den direkt av föräldrarna vid första mötet för annars kan man ibland få felaktig information ryktesvägen. Så därför tycker jag att det är bättre att få informationen när man träffas första gången (Johanna, 2009-04-11).

När det gäller utvärdering av barnets inskolning sker den vanligtvis sex till åtta veckor efter avslutad inskolning på Myrans förskola och Ekorrens förskola. På Järvens förskola har man utvärderingssamtal, även kallat efterinskolningssamtal, två till tre veckor efter avslutad inskolning.

Det framkom att utvärderingssamtalet inte är något utvecklingssamtal med barnets föräldrar utan samtliga pedagoger benämner det som ett utvärderingssamtal där man främst fokuserar på hur inskolningen har upplevts ur ett pedagog-, föräldrar- och barnperspektiv.

Föräldrarna Johan (f) och Julia (f) på Järvens förskola upplevde båda att efterinskolningssamtalet kunde varit mer strukturerat och djupgående. Positivt var dock att föräldrarna fick ta del av sina barns portfolio, innehållande fotografier och teckningar med kortare beskrivningar skrivna av pedagogerna samt samtala om barnets trivsel i förskolan. Föräldrarna på Myrans förskola, Martin (f) och Maria (f) hade delade meningar gällande utvärderingssamtalet. Martin (f) ansåg att samtalet med kontaktpersonen var väldigt ostrukturerat och oförbrett. ”Det var vi föräldrar som styrde samtalet och kontaktpersonen tog till sig det vi hade att säga. Det var ingen utvärdering utan mer ett samtal för att veta hur det var nu och vad som fungerade och inte fungerade för vår dotter nu” (Martin, 2009-04-13).

Maria (f) menade dock att utvärderingssamtalet var en positiv upplevelse och en bra avslutning på inskolningen där hon tillsammans med kontaktpersonen diskuterade inskolningsprocessen. Även Emil (f) och Emma (f) på Ekorrens förskola upplevde utvärderingssamtalet som positivt, där kontaktpersonen dels diskuterade barnens inskolning och dels samtalade kring barnens sociala utveckling och trivsel på förskolan.

Maj (p) och Eva (p) upplever att inskolningen på deras förskolor fungerar bra och anser sig därför inte behöva någon förändring gällande inskolningsprocessen. Martin (f) på Myrans förskola var i början av inskolningen inte nöjd med samarbetet och informationen. Detta förbättrades dock avsevärt efter samtal med pedagogen vilket resulterade i att mer fokus lades på att dottern skulle känna sig trygg och våga släppa sin pappa och utforska förskolans miljö samt leka med de andra barnen och pedagogerna.

Johanna (p) på Järvens förskola framhåller att en två veckor lång inskolning påverkar den befintliga barngruppen mycket då det kommer nya barn och nya föräldrar och vardagen inte blir som den brukar. Johanna (p) till skillnad från de två andra pedagogerna är öppen för den så kallade tvådagarsmetoden vilken innebär att barnen och föräldrarna är med i den pedagogiska verksamheten under två hela dagar. Därefter skall barnet känna sig trygg och fått en inblick i verksamhetens rutiner. Den tredje dagen lämnar föräldrarna barnet på förskolan då barnet enligt denna metod anses vara inskolat. Julia (f) menade även hon att då många barn skolas in med några dagars mellanrum skapas en oro i barngruppen vilket hon upplevde när hon skolade in sin dotter.

5.2.2 Inskolningsprocessen

Barnets första inskolningsdag är på samtliga förskolor cirka en timma lång. Under den tiden visar pedagogerna barnen och föräldrarna avdelningens lokaler och utomhusmiljö. Ett samtal hålls även vid första mötet där det ges information gällande inskolningsprocessen såsom tider, rutiner, föräldrarnas roll och pedagogernas roll. Eva (p) berättar att hon under första mötet är tydlig med att tala om att föräldrarna måste ha en positiv syn på inskolningen och tycka att det är bra för barnet, annars kan inskolningen påverkas negativt. Emil (f) var positiv gällande det första mötet då de diskuterade schema, gick igenom verksamhetens rutiner och barnens personligheter. Emma (f) som även hon skolade in sitt barn på Ekorrens förskola var missnöjd då hon upplevde att pedagogerna inte hade någon direkt tidsram för inskolningsprocessen. Emma (f) hade räknat med en inskolning om cirka en vecka. Dock upplevde hon att det var hennes tankar och intresse gällande inskolningens utformning och tidsperspektiv som slutligen styrde hennes sons inskolning vilket var positivt.

Johanna (p) menar att det första mötet är till för att samtala med föräldern samt utbyta information. Fokus under första mötet ligger främst på föräldern då det är av stor vikt att föräldrarna känner sig trygga inför inskolningen. Detta menar Johanna (p) för att barnen, som även Eva (p) framhöll, påverkas av föräldrarnas känslor. Johan (f) berättade att första mötet var informativt vilket tillfredsställde hans behov. Julia (f) var även hon nöjd med inskolningens första dag då kontaktpersonen ingav stort förtroende och visade intresse för hennes dotter.

På Myrans förskola brukar första dagen för barnet som skolas in innebära att hon/han och föräldrarna visas runt av kontaktpersonen samt ett äldre barn på förskolan. Anledningen till detta förklarar Maj (p) på följande sätt:

Ibland är det väldigt bra att ha med sig ett annat barn som pratar med det inskolade barnet på dennes nivå. Barn ser på saker och ting annorlunda än hur jag som vuxen ser på dem. Vad jag tycker är viktigt är exempelvis toaletterna och var de ska hänga av sig sina saker. Det äldre barnet som visar runt tycker kanske det är mycket viktigare att visa var dockorna finns och lite mer personligare saker (Maj, 2009-04-13).

Vidare menar Maj (p) att det är viktigt både för föräldrarna och för barnet att de känner sig välkomna till förskolan samt att barnet blir nyfiken på förskolans verksamhet så hon/han vill komma tillbaka igen. Maria (f) beskriver att de vid första mötet blev mötta i hallen och pedagogerna fokuserade mycket på hennes son. Hon berättar vidare att hon kände sig osäker på vilken roll hon skulle inta, men pedagogerna var trevliga och berättade direkt i ett individuellt samtal hur de hade tänkt att inskolningen skulle gå till. Martin (f) framhöll att första besöket i förskolan upplevdes rörigt. Detta då det var många barn och föräldrar i verksamheten. Vidare beskriver han att pedagogerna kort presenterade sig och visade lokalerna men att han saknade en mer utförlig information gällande inskolningsprocessen. Det framkom dock att alla föräldrarna upplevde att de blev väl bemötta av förskolornas pedagoger och att de kände sig både välkomna och betydelsefulla.

Alla pedagogerna menar vidare att det grundläggande för en god inskolning är att barnet får positiva upplevelser. Enligt Eva (p) får barnet det genom att tillsammans med kontaktpersonen få ta del av den pedagogiska verksamheten. Johanna (p) framhåller att pedagogerna skall vara lyhörda för vad barnet tycker är roligt samt använda och ta vara på det. På Myrans förskola berättar Maj (p) att de brukar fokusera på leken och de tar hjälp av ett barn som redan går på förskolan när ett nytt barn skall skolas in.

På samtliga förskolor ökar barnets vistelsetid successivt på förskolan under inskolningsprocessen. När detta skall ske, anpassas dock individuellt på samtliga förskolor då inskolningen för vissa barn kan upplevas besvärlig medan andra barn anpassar sig lättare. Samtliga förskolor gör dock gällande att föräldrarna vanligtvis kan börja lämna sitt/sina barn en kortare tid den tredje dagen. Johanna (p) menar att på Järvens förskola:

Lämnas barnen redan från första stunden längre tider själva på förskolan. Detta då många barn faktiskt inte känner av hur lång tid föräldrarna är borta, då små barn inte har någon direkt tidsuppfattning. Så om föräldrarna lämnar en halv timma eller två timmar spelar oftast ingen roll, om det fungerar. Men vi ringer alltid till föräldrarna efter cirka tio minuter och talar om att det verkar gå bra eller om det inte fungerar och de ska komma tillbaka (Johanna, 2009-04-11).

Pedagogerna berättade att det alltid är viktigt att föräldrarna ska vara tydliga med att ta avsked av sitt barn när de lämnar förskolan oavsett hur lång tid de skall vara borta. Maj (p) menar att detta är viktigt för att barnet skall veta att föräldrarna går men att de alltid kommer tillbaka. Eva (p) framhåller att även ”om barnet gråter vid föräldrarnas avsked bör föräldrarna lämna barnet så fort som möjligt och inte dra ut på själva avskedet då detta inte hjälper. Föräldrarna kan istället ringa till oss på förskolan om de känner sig oroliga” (Eva, 2009-04-12).

Eva (p) och Maj (p) menar att det inskolade barnet skall ha deltagit i verksamhetens alla dagliga rutiner innan hon/han lämnas på förskolan av sina föräldrar till skillnad från Johanna (p) som främst betonar att det är barnets trygghet som avgör om och när föräldrarna kan lämna.

Målet med inskolningen är enligt de tre pedagogerna att barnet och föräldrarna skall känna sig trygga med förskolans verksamhet och pedagogerna. Det är även av stor betydelse att barnet knutit an till åtminstone en pedagog på förskolan och bekantat sig med de övriga barnen. Vidare betonar pedagogerna vikten av att föräldrarna skall känna sig trygga i att lämna barnen till förskolan och veta att de är i goda händer.

Det visade sig dock att föräldrarna hade blandade känslor när det var dags att lämna sitt/sina barn på förskolorna. Julia (f) kände sig trygg för att lämna sin dotter till förskolan. Hon tillsammans med sin sambo hade förberett dottern inför inskolningen genom att besöka och leka på förskolans lekplats samt att berätta och förklara för dottern vad som skall hända. Johan (f) beskriver däremot sina känslor gällande inskolningen av sin dotter på följande sätt:

Det kändes ganska otruggt faktiskt, det kändes tryggt med personalen och lokalerna men det kändes otruggt och olustigt att lämna. Men om det handlade om att lämna där eller att lämna överhuvudtaget så var det nog snarare jobbigt att lämna överhuvudtaget och på så sätt kändes det otruggt (Johan, 2009-04-14).

Emil (f) delade Johans (f) känslor och förklarar det med att ”det är alltid svårt vid lämning, det måste nog vara så. Det är ju fråga om en separation” (Johan, 2009-04-14). Maria (f) som skolade in sin son på Myrans förskola kände sig lugn och trygg då hon upplevde att pedagogerna var så duktiga på att ta hand om hennes son samt att hon gjort detta en gång tidigare med sitt första barn. Även Martin (f) och Emma (f) kände sig trygga i att lämna sina barn. Emma (f) berättade att hon vid inskolningen var fast besluten att inskolningsprocessen skulle gå bra och att hennes son var i trygga händer.

Det framkom att alla föräldrarna ansåg sig kunna påverka *delar* av inskolningsprocessen såsom bemötandet på morgonen och när föräldern var redo att lämna sitt barn på förskolan.

5.2.3 Föräldrarnas roll

Föräldrarnas delaktighet i inskolningen varierar mellan de tre förskolorna. På Myrans förskola skall föräldrarna vara delaktiga i verksamheten. Dock är många föräldrar enligt Maj (p) passiva till en början då de räknar med att pedagogerna skall sköta allt. Pedagogerna uppmanar då föräldrarna till mer delaktighet. Vidare framhöll Maj (p) även att ”det är vanligt att föräldrarna bara ser sitt eget barn, det ska fram först, det skall vara med och det skall göra allt” (2009-04-13). Martin (f) som skolade in sin dotter kände sig dock inte delaktig i den pedagogiska verksamheten trots att han deltog tillsammans med sin dotter. Inte heller Maria (f) kände sig speciellt delaktig då hon skolade in sin son. Maria (f) beskriver det som ”att självklart var jag ju där, men jag drog mig undan då allt fokus från pedagogerna var riktat mot min son och jag såg att han trivdes” (Maria, 2009-04-10). Till skillnad från Myrans förskola skall föräldrarna på Järvens förskola vara passiva. Johanna (p) poängterar att pedagogerna redan vid inskolningens första möte talar om för föräldrarna att det är pedagogerna som håller i inskolningen och att föräldrarnas uppgift är att vara passiva då det enligt Johanna (p):

Inte blir normalt för barnet om föräldrarna är med och leker under inskolningen och helt plötsligt skall försvinna. Då är det bättre att föräldrarna sitter och är passiva men att barnet vet var sin förälder sitter och kan då gå dit och hämta trygghet (Johanna, 2009-04-11).

Johan (f) och Julia (f) har båda skolat in sina respektive barn på Järvens förskola. Julia (f) menar att ”jag som förälder får se till att jag är delaktig, prata med pedagogerna och fråga mycket. Jag som förälder skall göra mitt bästa för att förbereda mitt barn på vad som komma skall” (Julia, 2009-04-08). Dock menar hon att hon var passiv när det gällde deltagandet i den pedagogiska verksamheten vid inskolningen då hon främst satt i soffan och observerade dotterns utforskande. Johan (f) framhöll att han var väldigt aktiv med sin dotter men även med de andra barnen på förskolan. Han menar vidare att han gjorde detta val då han ansåg att hans deltagande skulle gynna dotterns möjlighet att knyta an till andra barn på förskolan.

På Ekorrens förskola menar Eva (p) att föräldrarna delvis skall vara delaktiga. Då främst genom att samtala med sitt och med de andra barnen på förskolan. Föräldrarna Emma (f) och Emil (f) upplevde att deras delaktighet främst gällde inskolningens praktiska delar såsom schema, rutiner och lämning samt diskussioner gällande sina barns personligheter och intressen. Emma (f) beskriver vidare att hon gjorde ett aktivt val vid sin sons inskolning då hon förhöll sig passiv och drog sig undan när sonen lekte och utforskade förskolans miljö samt när kontaktpersonen skulle knyta an till hennes son.

6. Resultatanalys

Nedan kommer analysen av undersökningens resultat att redogöras utifrån de tematiska rubrikerna: *Analys av arbets- och förhållningsätt*, *Analys av inskolningsprocessen* samt *Analys av föräldrarnas roll*. Detta för att skapa struktur som kan underlätta för läsaren. Vidare kommer analysen av undersökningens resultat att kopplas till för undersökningen relevant litteratur såsom vetenskaplig forskningslitteratur, rapporter, anknytningsteorin och styrdokument.

6.1 Analys av arbets- och förhållningsätt

Det framkom i undersökningen att endast en av de tre förskolorna har en specifik inskolningsmodell, ett verktyg att arbeta utifrån när det gäller hur ett barn skall skolas in i förskolan. Dock kunde vi se att samtliga förskolor hade liknande arbetssätt och anpassade inskolningsprocessen efter barnens och familjernas individuella förutsättningar och behov. Detta finner pedagogerna stöd för i Lpfö98 som slår fast att verksamheten skall ta vara på barns olikheter, anpassa inskolningsprocessen och den pedagogiska verksamheten till det enskilda barnet. I enlighet med Lpfö98 kan även paralleller dras till Pape (2003) som gör gällande att även föräldrarna har olika förutsättningar och behov vilka pedagogerna skall ta hänsyn till. Det framkom att anledningen till att förskolorna inte hade någon gemensam inskolningsmodell beror på en avsaknad av nationella riktlinjer gällande inskolningsprocessen till förskolan. Därmed är det upp till varje enskild kommun och dess förskolor att utarbeta en för dem fungerande inskolningsmodell som enligt Pramling (1993) skall främja barns kunskapsutveckling och samspel (Lindahl, 1998).

När det gäller val av metod och arbetssätt för inskolning fann vi att Eva (p) och Maj (p) var nöjda och ansåg sig inte behöva förändra något med sin inskolningsprocess. Vad vi däremot kunde se var att Johanna (p) kunde tänka sig att arbeta efter en annan inskolningsmodell än den Järvens förskola för närvarande utgår ifrån. Detta på grund av att längre inskolningar om cirka två veckor generellt påverkar den befintliga barngruppen och barnens vistelse i förskolan då nya barn och dess föräldrar försöker komma in i, anpassa sig till och delta i den pedagogiska verksamheten. Vidare poängterar även Niss (1988) detta med att den pedagogiska verksamheten och barngruppen i vissa fall är känslig för den omställning som en inskolning med nya barn och föräldrar innebär.

Det framkom att information gällande barnet som skall skolas in och dennes föräldrar, oavsett om det var innan eller under första mötet, var av stort värde för samtliga pedagoger i undersökningen. Detta för att lära känna barnet och dennes föräldrar så att de kan få individuellt stöd tidigt i inskolningsprocessen, vilket även Granberg (1998) framhåller vikten av. Det visade sig vidare att personlig information gällande barnet som skall skolas in och dennes föräldrar innan första mötet är av stor vikt för Maj (p) och Eva (p). Anledningen till detta visade sig vara att de ansåg att informationen om barnet och föräldrarna ligger till grund för och möjliggör ett bra och välkomnande bemötande vid första inskolningsdagen. Däremot framkom det att Johanna (p) inte hade något direkt behov av personlig information gällande barnet och dennes föräldrar inför inskolningen då informationen som inte kommer direkt från föräldrarna enligt henne kan vara felaktig.

Enligt Niss (1987; 1988) och Granberg (1998) är i regel användandet av en kontaktperson vanligt vid inskolningen av ett barn. Detta kunde vi se då samtliga förskolor använde sig av en kontaktperson när ett barn skall skolas in i förskolan. Det visade sig vidare att kontaktpersonens funktion på undersökningens tre förskolor var att fungera som en länk mellan förskolan och familjen. Vidare framkom det att kontaktpersonen har i uppgift att visa vilka rutiner, normer och regler som gäller på förskolan och även knyta an till barnet och därmed fungera som en trygg bas när föräldrarna lämnar barnet på förskolan. Även Sommer (2005) framhåller vikten av att barnen lär sig och anpassar sig till de rutiner som gäller för den specifika sociala arenan som barnen vistas i vilket i detta fall är förskolan. Detta eftersom rutiner genererar i

trygghet för de inskolade barnen. Dock visade det sig att samtliga pedagoger ställde sig positiva till om barnet under inskolningsprocessen även lyckas knyta an till de andra pedagogerna på avdelningen. Så att barnet, med vetskap om att pedagogerna finns där vågar utforska och delta i den pedagogiska verksamheten trots att barnets föräldrar lämnat förskolan (Jerlang, 2008). Även Perris (2000) framhåller att barnet bör ha en trygg anknytning till fler än en person då det är avgörande för om barnet skall våga utforska sin omvärld vilket även Evenshaug och Hallen påvisar (2001).

Det framkom vidare att Johanna (p) på Järvens förskola fann att det var av stor vikt att pedagogen i början av inskolningsprocessen skall ta reda på barnets intressen för att därefter använda dem som ett verktyg under inskolningen och i den pedagogiska verksamheten. Det visade sig även att Johanna (p) ansåg att det är pedagogens ansvar att få barnet att känna sig trygg samt vilja utforska och delta i den pedagogiska verksamheten. Niss (1988) och Granberg (1998) för liknande resonemang och menar att det är av stor vikt att pedagogen är lyhörd, frågar efter och tar till sig information om barnet som skall skolas in. Genom att ta vara på den informationen som ges menar de att den kan fungera som ett verktyg för att pedagogen skall kunna skapa trygghet och anknytningsmöjlighet för barnet.

Vidare i undersökningen framkom det att samtliga pedagoger anser att leken är en viktig del i den pedagogiska verksamheten. Detta eftersom barn lär sig genom att aktivt delta och interagera i leken. Granberg (1998) och Pramling Samuelsson samt Sheridan (2006) betonar även de lekens betydelse då den enligt dem möjliggör ett lyckat möte mellan pedagogerna och barnen. Även lekens betydelse görs gällande i Lpfö98 och i de Allmänna råden (2005) då där står att leken medvetet skall användas i den pedagogiska verksamheten eftersom den främjar barns utveckling och trivsel. Vidare har leken även stor betydelse för en lyckad inskolning då den för barnen som skolas in möjliggör hans/hennes socialisation och gruppgemenskap i den pedagogiska verksamheten (Fagerli et al. 2001). Även Hedin (1987) betonar gruppgemenskapens vikt där pedagogens uppgift är att underlätta för barnet som inskolas att komma in i barngruppen.

Lpfö98 fastslår att föräldrarna skall vara delaktiga i utvärderingen av den pedagogiska verksamheten och därmed även inskolningsprocessen. Det visade sig att inskolningens utvärdering på undersökningens förskolor görs efter cirka sex till åtta veckor på Ekorrens och Myrans förskola. Dock fann vi att inskolningen på Järvens förskola utvärderas enligt Johanna (p) efter två till tre veckor. Niss (1987; 1988) hävdar att det är av avsevärd betydelse att inskolningen skall utvärderas tillsammans med barnets föräldrar då de genom en gemensam utvärdering kan ta del av varandras erfarenheter och synpunkter. Vad vi kunde se låg främst fokus vid utvärderingssamtalet på att utvärdera inskolningsprocessen och hur pedagogerna, föräldrarna samt barnet upplevt denna. Det framkom dock vidare att Emil (f) och Emma (f) på Ekorrens förskola upplevde utvärderingssamtalet som en kombination av utvärderings- och utvecklingssamtal där diskussion fördes gällande både inskolningsprocessen och barnets utveckling.

Vidare visade det sig att tre föräldrar, Johan (f), Julia (f) och Martin (f) upplevde utvärderingssamtalet ostrukturerat och rörigt. Vi fann dock att fördelen med utvärderingssamtalet enligt dem var att de vid detta tillfälle fick diskutera och ta del av barnets utveckling och trivsel i förskolan. En avslutande utvärdering i möte med det inskolade barnets föräldrar kan vidare fungera som ett bra avslut på inskolningen av barnet men även en början på ett samarbete mellan hemmet och förskolan (Niss och Söderström, 2006). När det gäller Maria (f) som skolade in sitt barn på Myrans förskola framkom det att hon i enlighet med Niss och Söderströms (2006) beskrivning av en avslutande utvärdering upplevde sitt utvärderingssamtal som en positiv avslutning på inskolningen.

Inskolningen är enligt Sommer (2005) samt Niss och Söderström (2006) en början på ett långt och viktigt samarbete mellan hemmet och förskolan. Därmed är det av stor vikt att sam-

verkan mellan hemmet och förskolan fungerar och att föräldrarna känner förtroende för pedagogerna och verksamheten. Detta eftersom en god samverkan mellan föräldrar och pedagoger enligt SOU 1972:26 genererar i att barnet som skolas in lättare känner förtroende för pedagogerna och anknytningen kan därmed underlättas.

I undersökningen visade det sig dock att Martin (f) på Myrans förskola till en början var missnöjd med samarbetet och informationen gällande hur inskolningen skulle gå till. Flising et al. (1996) betonar likt Lpfö98 att det ligger på pedagogernas ansvar att samarbetet mellan hemmet och förskolan är väl fungerande. Vidare kännetecknas ett väl fungerande samarbete mellan pedagoger och föräldrar enligt Hedin (1987) av lyhördhet, respekt och förtroende från båda parter. Det visade sig i undersökningen att ett förbättrat samarbete mellan Martin (f) och pedagogerna på Myrans förskola resulterade i att Martins (f) behov gällande dotterns inskolning blev tillfredställda. Detta kan liknas vid Niss (1988) och Granbergs (1998) resonemang gällande att både barnet och dennes föräldrar skall skolas in i förskolan. Därmed är det hela familjens behov som pedagogerna skall ta hänsyn till och anpassa inskolningsprocessen utifrån.

6.2 Analys av inskolningsprocessen

Inskolning i förskolan bör ske varsamt och utifrån barnets behov då små barn generellt sätt inte är vana vid miljöförändringar och separation från sina föräldrar. Inskolningens funktion skall därmed vara att låta barnet successivt vänja sig, utforska och anpassa sig till pedagogerna, de andra barnen och förskolans verksamhet (SOU, 1972:26; Niss, 1987;1988). Det framkom i undersökningen att barnen under inskolningsprocessen möjliggörs att successivt anpassa sig och delta i den pedagogiska verksamheten.

Vidare inleddes inskolningsprocessen på samtliga förskolor med en kortare introduktion där barnen och föräldrarna visas runt i förskolans lokaler, får information gällande den pedagogiska verksamheten samt har ett enskilt möte med den tilldelade kontaktpersonen. Det är av stor vikt med ett väl fungerande samarbete mellan pedagogerna och föräldrarna vilket inleds vid första mötet på förskolan. För att ett fungerande samarbete skall kunna äga rum krävs en öppen dialog mellan de inblandade parterna där verksamheten, barnets behov samt föräldrarnas synpunkter diskuteras (Hedin, 1987; Niss, 1988 & Flising et al. 1996). I undersökningen visade detta sig på Järvens förskola genom att första mötets funktion var att samtala och starta upp ett samarbete med föräldrarna för att de skall känna sig trygga under inskolningen. Enligt Evenshaug och Hallen (2001) samt SOU 1972:26 bygger även ett fungerande samarbete mellan pedagoger och föräldrar på att parterna lär känna varandra och kontinuerligt för en dialog.

På Myrans förskola framkom det att pedagogerna vid första mötet med det nya barnet och dennes föräldrar brukar, när de visar runt i förskolans lokaler, ta hjälp av ett äldre barn. Niss (1988) framhåller två aspekter på en god inskolning, dels att den redan befintliga barngruppens trivsel påverkar barnet inskolningsprocess positivt genom att det nya barnet lättare kommer in i barngruppen och dels om de barn som redan vistas i förskolan är delaktiga i inskolningen. Det framkom vidare att anledningen till att Maj (p) och de andra pedagogerna på Myrans förskola tog hjälp av ett annat barn vid första mötet var att barn ser och upplever saker annorlunda än vuxna vilket även Lindahl (1998:162) gör gällande då hon framhåller viktigen av pedagogernas förståelse för och insikt i ”att barn ser på världen ur ett perspektiv som kan skilja sig väsentligt från vuxenperspektivet”.

Vidare framkom det att Eva (p) under första mötet med föräldrarna tydligt poängterar viktigen av att föräldrarna måste ha en positiv syn gällande sitt barns inskolning. Anledningen till detta är att barnets inskolning enligt henne annars kan påverkas negativt. Föräldrarnas förmedling av emotionella uttryck kan påverka hur barnet reagerar under inskolningsprocessen. Detta då barn läser av sina föräldrars känslor vilka därmed kan ligga till grund för hur barnen reagerar och anpassar sig till den pedagogiska verksamheten. Kontrollerar inte föräldrarna sina negativa känslor inför den kommande separationen som en inskolning innebär kan detta

påverka och försvåra barnets anknytning till pedagogerna (Kärrby, 1992; Granberg 1998; Lindahl, 1998 & Sommer, 2005).

Vad vi kunde se var det blandade känslor och erfarenheter hos föräldrarna när det gällde första mötet med den tilldelade kontaktpersonen. Emil (f), Johan (f) och Julia (f) var positiva till introduktionsmötet då de ansåg att de blev väl informerade om inskolningsprocessen och den pedagogiska verksamheten. Att delge föräldrarna information är enligt Niss (1988) av stor vikt dels för att föräldrarna skall få möjlighet att förstå och ta del av den pedagogiska verksamheten och dels för att de skall känna sig trygga i inskolningsprocessen och därefter i att lämna sina barn i förskolan. För att pedagogerna skall lyckas i sitt ansvar att informera och delge föräldrarna som Lpfö98 fastslår, är förutsättningen enligt Flising et al. (1996) att föräldrarna är engagerade och villiga att vara delaktiga i och ta del av den pedagogiska verksamheten som deras barn vistas i. Vad vi kunde urskilja var det Emmas (f) engagemang och delaktighet gällande sin sons inskolning som påverkade hur hans inskolningsprocess utformades. Dock visade det sig att hon till en början var missnöjd med att det inte fanns någon tidsram för inskolningen då kontaktpersonen var inställd på minst en tvåveckorsinskolning vilket Emma (f) inte beräknat. Lpfö98 gör gällande att pedagogerna skall ta hänsyn till föräldrarnas synpunkter gällande den pedagogiska verksamhetens planering och genomförande, vilket vi fann att Eva (p) gjorde.

Att föräldrar och barn känner sig välkomna till den pedagogiska verksamheten är av stor vikt dels för det fortsatta samarbetet mellan barnets hem och förskola och dels för barnets fortsatta trivsel och utveckling (SOU 1972:26 & Niss, 1987;1988). Det framkom i undersökningen att samtliga föräldrar kände sig välkomna och betydelsefulla vid inskolningen av sina barn. Genom detta har pedagogerna enligt Lpfö98 tagit sitt ansvar för att barnet och dennes föräldrar skall få en god start i förskolan. Dock kunde vi se att Maria (f) vid första mötet kände sig osäker på hur hon skulle agera vid sin sons inskolning men när pedagogerna vid det individuella samtalet berättade hur inskolningsprocessen skulle gå till kände hon sig tryggare. Vi kunde vidare urskilja att kommunikationen på Myrans förskola möjliggjorde att Maria (f) kunde känna sig trygg under inskolningsprocessen.

Brist på information var något som framkom att Martin (f) upplevde då han skolade in sin dotter. Han som förälder ansåg sig vara i behov av mer information gällande inskolningsprocessen. Att informera föräldrarna om den pedagogiska verksamheten och däri även inskolningsprocessen är pedagogens ansvar och skall därför ske utifrån pedagogens profession så att alla enskilda familjers olika behov, förväntningar och krav tillgodoses (Lpfö98 & Granberg, 1998).

Det är enligt Granberg (1998) av stor vikt för barnets trygghet och trivsel att första kontakten med förskolan blir en positiv upplevelse. Därmed är det även av stor vikt att pedagogerna är lyhörda för barnets intressen och personlighet så att de tillsammans kan skapa positiva upplevelser. Vilket det i undersökningen visade sig att även Johanna (p) anser då hon poängterar att det är pedagogens uppgift och ansvar att vara lyhörd för vad det inskolade barnet upplever som roligt och därefter ta vara på, använda och utveckla detta för att skapa en positiv vistelse i förskolan. Om pedagogen inte är lyhörd, uppmärksammar samt tillgodoser barnets initiativ och behov som FN:s konvention om barnets rättigheter (Regeringskansliet, 2006) gör gällande genom principen om det viktiga i att lyssna till barnet kan detta få konsekvenser såsom att barnet förlorar sin tilltro på sig själv samt tappar förmågan att ta egna initiativ till fortsatt samspel med pedagogen (Flising et al. 1996; Lindahl, 1998 & Juul & Jensen, 2003). Utifrån detta kan vi se att Johannas (p) sätt att förhålla sig till och se det inskolade barnet kan generera i en god kontakt mellan pedagogen och barnet. Det framkom vidare att samtliga pedagoger i undersökningen anser i enlighet med Granberg (1998) att det grundläggande för en lyckad inskolningsprocess är att barnet i förskolan får positiva upplevelser. Vidare visade det sig att Eva (p) och Johanna (p) speciellt betonade att barnet som skolas in skall få positiva upplevel-

ser tillsammans med sin kontaktperson. Att barn har ett starkt behov av att uppleva ömhet, vänskap och glädje i en trygg kontakt med vuxna gör även SOU 1972:26 och Kärrby (1992) gällande.

Det framkom att barnets vistelsetid i samtliga förskolor successivt ökar under inskolningen. Dock var pedagogerna noga med att framhålla att tiden anpassas efter det individuella barnet då det tar olika lång tid för ett barn att anpassa sig till verksamheten och knyta an till en eller flera pedagoger. Hedin (1987) och Granberg (1998) framhåller även de att tiden för inskolningen skall varieras utifrån barnets förutsättningar och anpassas efter barnets behov.

Det visade sig att samtliga förskolor i undersökningen beräknar att inskolningstiden tar cirka två veckor vilket även Hedin (1987) och Niss (1988) anser att ett barn behöver för att successivt vänja sig vid den pedagogiska verksamheten och få en god introduktion. Dock framhåller Hedin (1987), Niss (1988) och Granberg (1998) även, likt pedagogerna i undersökningen, att inskolningens längd skall anpassas efter varje enskilt barn och dess familj.

När det gäller att föräldrarna skall börja lämna barnet på förskolan kortare perioder visade det sig att det på samtliga förskolor oftast kan ske efter tre dagar. Enligt Granberg (1998) samt Niss och Söderström (2006) är det av stor vikt att de första gångerna föräldrarna lämnar barnet ensamt på förskolan skall det vara korta stunder om cirka tio minuter, vilka successivt blir längre om separationen för barnet från föräldrarna fungerar bra. Det visade sig att på Järvens förskola till skillnad från vad Granberg (1998) samt Niss och Söderström (2006) förespråkar lämnar föräldrarna sitt/sina barn längre stunder redan från första lämningen. Detta då Johanna (p) framhåller att många små barn inte har någon direkt tidsuppfattning och därför förstår de inte hur länge föräldrarna är borta. Därmed spelar det enligt Johanna (p) mindre roll om föräldrarna är borta en kortare eller en längre stund om barnets separation från föräldrarna fungerar. Abrahamsen (1999) menar till skillnad från Järvens arbets- och förhållningssätt att barns utvecklade tidsuppfattning gör att barnets separation från föräldrarna vid lämning på förskolan kan upplevas som en förlust då de saknar förståelsen för att föräldrarna bara lämnat för en kortare stund.

Det är av stor vikt att föräldrarna är tydliga med att ta avsked av sitt barn när de lämnar förskolan. Detta då barnet annars kan känna sig övergivet och otryggt. Det är även viktigt att pedagogerna och föräldrarna kommer överens om hur lång tid föräldrarna skall vara borta från det inskolade barnet. Detta eftersom det inskolade barnet som väntar på sin förälder kan bli besviken om ett annat barns förälder kommer (Niss, 1987; Granberg, 1998; Abrahamsen, 1999 & Niss & Söderström, 2006). Det framkom även i enlighet med detta att samtliga pedagoger i undersökningen anser att det är av stor vikt att föräldrarna tar avsked oberoende av hur länge de skall vara borta från sitt barn. Det visade det sig att Maj (p) fastslår, att det för barnets trygghet till pedagogerna och förskolan är grundläggande att barnet vet när och om föräldrarna skall gå samt att de alltid kommer tillbaka.

Enligt Niss (1988) kan både barn och föräldrar uppleva lämningen i förskolan som väldigt känslös och därmed skall pedagogen stötta och finnas till hands för både barnet och föräldrarna. Det visade sig att vissa av de intervjuade föräldrarna hade blandade känslor när det var dags att lämna sina barn på förskolan. Vad vi kunde se i undersökningen var samtliga mammor och Martin (f) trygga och lugna inför sina barns start i förskolan och de uttryckte inga direkta negativa känslor gällande lämningen och därmed separationen av sitt barn. Däremot framkom det att Emil (f) och Johan (f) kände sig otrygga i och oroliga för att lämna sina barn. Detta visade det sig ha mer att göra med att separeras från sina barn och inte just att de skulle lämna barnen till förskolan.

Niss (1988) och Sommer (2005) gör gällande att målet med inskolningen till förskolan är för det första att ge barnet en trygg och positiv start och för det andra att föräldrarna får förtroende för pedagogerna så att även de känner sig trygga och för det tredje att barnet under inskolningen knutit an till en eller flera pedagoger. Målet för inskolningen på undersökning-

ens förskolor visade sig vara i enlighet med Niss (1988) och Sommer (2005), det vill säga att föräldrarna och barnet skall känna sig trygga med den pedagogiska verksamheten och pedagogerna. Vad vi i undersökningen kan urskilja är dock att pedagogerna inte har lyckats med att få fullt förtroende av föräldrarna då vissa inte kände sig trygga i att lämna sina barn. Vilket enligt Lindahl (1998) och Sommer (2005) kan påverka inskolningen negativt då barnen anpassar och agerar utifrån sina föräldrars sätt att reagera.

6.3 Analys av föräldrarnas roll

Forskning kring föräldrars delaktighet, om de skall vara aktiva eller passiva i inskolningsprocessen, visar på att det är av stor vikt att föräldrarna är aktiva, dels när det gäller det egna barnet och dels genom att samtala med de andra barnen och pedagogerna. Samverkan mellan föräldrarna och pedagogerna samt att föräldrarna är aktiva under inskolningen påverkar både relationen mellan barnet och pedagogerna och även relationen och samarbetet mellan föräldrarna och pedagogerna (SOU, 1972:26; Niss, 1987 & Flising et al. 1996). Forskningen slår fast att föräldrarna skall närvara vid inskolningen samt att de i början av inskolningsprocessen bör befinna sig i närheten av sina barn (Niss, 1987 & Granberg, 1998).

Det visade sig dock i undersökningen att föräldrarnas roll under inskolningsprocessen skiljer sig på de tre förskolorna. Maj (p) menar att många föräldrar är passiva under inskolningen och att pedagogerna på Myrans förskola uppmanar till mer delaktighet. Vidare fann vi att både Martin (f) och Maria (f) inte ansåg sig vara särskilt aktiva under inskolningen. Därmed kan utläsas att föräldrarna inte tagit till sig eller att pedagogerna inte gett tillräckligt med information gällande föräldrarnas roll under inskolningen. Niss (1988) menar att det är av stor vikt att föräldrarna och pedagogerna diskuterar och tillsammans kommer fram till vilka uppgifter de har under inskolningsprocessen. Detta för att skapa trygghet för barnet som skall skolas in och även för dennes förälder. Föräldrarnas engagemang gällande barnets vistelse i förskolan är dock inte avgörande för om barnet kommer att trivas och utvecklas i den pedagogiska verksamheten och därmed inte heller avgörande för att inskolningen skall lyckas. Dock är det av stor vikt att både barnet och föräldrarna känner sig trygga med pedagogerna och förskolans verksamhet (Granberg, 1998; Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006).

Vidare visade det sig att Maria (f) var passiv för att pedagogerna skulle få möjlighet att knyta an till hennes son. SOU 1972:26 påpekar dock att det är samspelet mellan pedagogerna och föräldrarna som utgör grunden för att barnet skall kunna känna förtroende och knyta an till en eller flera pedagoger. Detta ställer enligt Sommer (2005) höga krav på barnet som skall skolas in då hon/han skall anpassa sig till en ny miljö, det vill säga den pedagogiska verksamheten i förskolan och där ta kontakt med nya människor och knyta an till en omsorgsperson till vilket i detta fall är en pedagog.

Vidare visade det sig att föräldrarna på Järvens förskola skall vara passiva under inskolningen enligt Johanna (p), med anledningen att det blir konstigt för barnen när föräldrarna efter avslutad inskolning försvinner om barnen är vana att föräldrarna är med i den pedagogiska verksamheten och leker. I motsats till detta hävdar SOU 1972:26 att det är bra att föräldrarna är aktiva i verksamheten eftersom det inskolade barnet då upplever att föräldern är en del av personalen vilket kan generera i att barnet lättare tar kontakt och knyter an till en av pedagogerna. Det framkom vidare i undersökningen att Julia (f) och Johan (f) anser att man som förälder får se till att göra sig delaktig. Föräldrarnas intresse och engagemang av att vara delaktiga i sina barns vistelse i förskolan och däri även barnens inskolning är i kombination med pedagogernas samarbetsförmåga enligt Fredriksson (1991) och Flising et al. (1996) avgörande, dels för att barnet skall få en god start i förskolan och dels för att föräldrarna och pedagogerna skall få ett välfungerande samarbete. Det visade sig, trots att pedagogerna på Järvens förskola föredrog och informerade föräldrarna om att det är pedagogerna som håller i inskolningen och att föräldrarna skall vara passiva valde Johan (f) istället att vara aktiv under

sin dotters inskolning. Johans (f) aktivitet är i enlighet med Kärrby (1992) som hävdar att föräldrars aktiva medverkan och involvering i den pedagogiska verksamheten och således även i inskolningen är av stor vikt för barnets anknytning till pedagogerna. Vidare fann vi att Julia (f) till skillnad från Johan (f) inte var delaktig i den pedagogiska verksamheten utan främst befann sig i soffan och observerade dotterns utforskande. Julia (f) agerade under inskolningsprocessen i enlighet med Niss och Söderström (2006) samt Jerlang (2008) som menar att barnet tryggt kan utforska den nya miljön med vetskapen om att föräldern, den ordinarie anknytningspersonen, finns i närheten. Barnet kan då, vilket även Johanna (p) framhåller, återkomma till sin trygga bas det vill säga föräldern vid behov för exempelvis tröst, närhet och trygghet.

Vidare framkom det i undersökningen att Ekorrens förskola förespråkar att föräldrarna delvis skall vara aktiva främst gällande inskolningens praktiska delar, vilket vi även fann att Emma (f) och Emil (f) var. Här fann vi vidare att informationen gällande föräldrarnas respektive pedagogernas uppgifter under inskolningsprocessen var väl förankrade hos båda parter. Vilket även forskningen genom Hedin (1987), Niss (1988) och Kärrby (1992) hävdar är av stor betydelse för en god introduktion i förskolan för barnet, föräldrarna och pedagogerna.

7. Diskussion och slutsatser

I diskussionsavsnittet kommer vi att reflektera och diskutera kring undersökningens metod, resultat, didaktiska slutsatser samt förslag till vidare forskning. Följande diskussion kommer att belysas utifrån tre aspekter. Den första aspekten är vetenskaplig forskningslitteratur, teori och styrdokument, den andra är undersökningens resultat och den tredje är vårt förhållnings-sätt.

7.1 Svar på undersökningens frågeställningar

I detta avsnitt kommer vi att föra en övergripande diskussion gällande undersökningens resultat i relation till för undersökningen relevant forskningslitteratur, rapporter, anknytningsteorin samt nationella direktiv. Följande resultatdiskussion kommer att presenteras utifrån undersökningens frågeställningar.

- Vad är målet med inskolning på de tre utvalda förskolorna?

Då vi i arbetet med vår litteraturgenomgång och teorianknytning fann statistik på att det år 2008 vistades 81,3 procent av Sveriges barn i åldrarna ett till fem år i förskolan (Skolverket, 2009a), upplevde vi det än mer relevant att undersöka barns inskolningsprocess. Dessutom såg vi att Sverige inte har några nationella riktlinjer gällande hur Lpfö98s mål, att varje barn och dess familj skall få en god inskolning i förskolan, skall nås. På grund av den stora andelen barn som vistas i förskolan och att det inte finns några riktlinjer gällande hur dessa barn skall mötas vid inskolningen anser vi att kvaliteten varierar beroende på pedagogernas arbets- och förhållningssätt.

I vår undersökning visade det sig dock att trots avsaknaden av nationella riktlinjer gällande inskolningen till förskolan har samtliga förskolor liknande inskolningsmetod när det gäller längden på inskolningsprocessen och användandet av kontaktperson samt dennes ansvar.

Vidare såg vi att de tre förskolorna: Ekorren, Myran och Järven tog alla hänsyn till och försökte anpassa inskolningsprocessen efter varje enskild familjs behov, förutsättningar och önskemål. Vilket även vi i enlighet med Lpfö98, Lindahl (1998) och Pape (2003) anser är av stor vikt då alla barn och föräldrar är unika individer vars behov bör tillgodoses av pedagogerna oberoende olikheter.

Vidare fann vi i vår undersökning att målet för det inskolade barnet på samtliga förskolor är att hon/han under inskolningsprocessen skall knyta an till en eller flera pedagoger, känna trygghet samt anpassa sig till den pedagogiska verksamheten med dess rutiner och normer. Det framkom även att målet för barnet är att hon/han skall uppleva förskolan som en positiv plats där barnets behov, intressen och utveckling skall främjas.

Kärrby (1992) och Sommer (2005) fastslår att förutsättningen för ett barns trygghet, introduktion och anpassning till en ny social arena är att barnet har en utvecklad social kompetens vilken ligger till grund för om och på vilket sätt barnet tar kontakt, knyter an och anpassar sig till pedagogerna och de andra barnen på förskolan. Vi hävdar i enlighet med Kärrby (1992) och Sommer (2005) att barnets sociala kompetens är av stor vikt vid en inskolning då barnet där möter och skall interagera med många nya människor, både vuxna och barn.

Det framkom vidare i undersökningen att samtliga förskolor poängterar vikten av att barnet som skall skolas in måste känna trygghet i pedagogerna på förskolan men även i sig själv. Vidare fann vi att pedagogerna även betonar att barnet bör knyta an till en eller flera av pedagogerna för att föräldrarna tryggt skall kunna lämna barnet på förskolan. När det gäller anknytning till den tillfälliga omsorgspersonen, det vill säga pedagogen, visar forskningen på att barnet måste känna förtroende för och trygghet i denna. Dock är förutsättningen för att barnet under inskolningsprocessen skall kunna knyta an till en eller flera pedagoger att barnet redan har utvecklat en trygg anknytning till sina föräldrar (Evenshaug & Hallen, 2001). Vår stånd-

punkt när det gäller ett barns anknytning till en ny omsorgsperson är att vi delvis instämmer med Evenshaug och Hallens (2001) teori om att det är av stor vikt att barnet har en trygg anknytning till sina föräldrar för att hon/han skall kunna knyta an till en ny omsorgsperson. Vi vill dock hävda till skillnad från Evenshaug och Hallen (2001) att detta inte är avgörande för att ett barn skall knyta an till en pedagog då en pedagog enligt oss likväl kan fungera som ett substitut och en trygghetsbas för ett barn som inte har etablerat en trygg anknytning till sina ordinarie omsorgspersoner.

I undersökningen framkom det vidare att de tre pedagogerna var eniga i och poängterade vikten av att ett barns trygghet i inskolningsprocessen är avgörande för barns anpassning och anknytning till pedagogerna och verksamheten. Vidare fann vi att förutsättningen för att barnet skall kunna knyta an till en kontaktperson/pedagog är att föräldrarna även känner sig trygga med och har förtroende för denna vilket är i enlighet med vad Granberg (1998) samt Niss och Söderström (2006) gör gällande. Vi anser likt Granberg (1998), Evenshaug och Hallen (2001) samt Niss och Söderström (2006) att trygghet för samtliga parter är en förutsättning för en lyckad inskolning och därmed är vår slutsats att en avsaknad av trygghet minskar möjligheten för en lyckad inskolning.

En god föräldrasamverkan fastslår forskningen är av stor betydelse för barnets anknytning, utveckling och trivsel i förskolan (SOU, 1972:26; Kärrby, 1992 & Flising et al. 1996) vilket även de tre förskolorna i undersökningen eftersträvar då pedagogerna framhöll att målet med inskolningen för föräldrarna är att de skall känna trygghet och förtroende för pedagogerna. Vår åsikt gällande inskolningsmålet för föräldrarna är att deras attityd till och förtroende för pedagogerna och förskolans verksamhet har en stor inverkan på barnets inskolningsprocess då föräldrarnas emotionella uttryck påverkar barnets förhållningssätt gentemot förskolan och pedagogerna vilket även Lindahl (1998) och Sommer (2005) gör gällande.

Vidare såg vi att inskolningsmålet för pedagogerna i undersökningen är att de på ett adekvat sätt skall möta föräldrarnas förutsättningar och behov, möjliggöra barnets anknytningsmöjlighet och därmed få barnet som skolas in att känna trygghet, gemenskap och trivsel. Detta överrensstämmer med forskningen som poängterar dels att pedagogerna skall sträva efter att möta och anpassa inskolningsprocessen efter varje enskild familjs behov och dels skapa en trygg relation och verksamhet som på bästa möjliga sätt främjar det enskilda barnets kunskapsutveckling, trivsel och trygghet (Niss, 1988; Kärrby, 1992; Lpfö98 & Allmänna råd, 2005). Som blivande pedagoger delar vi forskningens och pedagogernas förhållningssätt och hävdar att det är vårt ansvar som pedagoger att lägga grunden för ett väl fungerande samarbete med de föräldrar som skolar in sitt barn, möta den enskilda familjens behov, möjliggöra barnets anknytning och skapa en pedagogisk verksamhet som främjar barnets inskolningsprocess och kunskapsutveckling.

- Vad kännetecknar en god inskolning på de tre utvalda förskolorna?

Utifrån ett föräldraperspektiv framkom det att en god inskolning kännetecknas av information, trygghet, förtroende, fokus på barnet som skall skolas in samt utvärdering som ett bra avslut på inskolningsprocessen.

När det gäller information visade det sig att samtliga föräldrar upplevde att information från kontaktpersonen gällande inskolningsprocessen och föräldrarnas roll är av stor vikt för en god inskolning. Vi anser att man som pedagog måste vara öppen och tydlig samt diskutera inskolningsprocessen med föräldrarna. Detta möjliggör en god samverkan som medför trygghet och förtroende mellan pedagogerna och den familj som skolar in sitt barn. Lpfö98 gör gällande att föräldrarna skall vara delaktiga i den pedagogiska verksamheten genom att pedagogerna skall ta hänsyn till föräldrarnas önskemål och synpunkter. Även forskningen genom Fredriksson (1991), Kärrby (1992) och Granberg (1998) fastslår att föräldrarnas delaktighet är

av stor betydelse för inskolningsprocessen och därmed är det grundläggande att föräldrarna är väl informerade om allt som rör barnets vistelse i förskolan.

Vidare kunde vi urskilja att föräldrarna i undersökningen ansåg att det viktigaste vid inskolningen var att pedagogerna fokuserade på deras barn så att barnet skall våga lämna sin förälder, utforska och delta i verksamheten. Hedin (1987) och Lpfö98 gör gällande att pedagogen under inskolningen skall främja barnets delaktighet i barngruppen. Enligt oss skall pedagogen i sin profession finna balansen mellan att se och agera utifrån det individuella barnet och den kollektiva barngruppen. Därmed bör pedagogen inte enbart fokusera på det enskilda barnet som skolas in utan se till hela barngruppens välbefinnande och trygghet.

Då målet är att föräldrarna skall lämna barnen på förskolan med vetskapen om att barnen är trygga och väl omhändertagna, fann vi att lämningen vid en god inskolning kännetecknas av att föräldrarna känner förtroende för pedagogerna och att de stöttar både barnen och föräldrarna vid separationen. Vi instämmer med Niss (1988) som poängterar att lämning av barn till förskolan är en känslomässig process som är påfrestande för både barnet och föräldrarna. Därmed är trygghet, förtroende och stöttning oerhört betydelsefulla begrepp som vi i vår kommande profession kommer att arbeta utifrån då dessa möjliggör en mindre känslös separation.

Vi såg att en god avslutning på inskolningsprocessen, utifrån ett föräldraperspektiv, kännetecknas av ett strukturerat och informativt utvärderingssamtal där barnets, föräldrarnas och pedagogernas upplevelser delges och diskuteras. Detta är i enlighet med forskningen som gör gällande att ett utvärderingssamtal är ett bra avslut på en inskolningsprocess och en god inledning på ett samarbete mellan hem och förskola (Niss & Söderström, 2006). Vi anser att ett utvärderingssamtal, som både vår undersökning och forskning visar på, är av stor vikt. Dock vill vi framhålla att det behövs fler än ett utvärderingsmöte då föräldrar, när de fått distans till inskolningsprocessen, kan få nya tankar och känslor som behöver diskuteras tillsammans med pedagogerna. Ett möte i direkt anslutning till avslutad inskolning samt ett möte efter cirka åtta veckors tid hade enligt vår åsikt varit att föredra. Anledningen till detta är för det första att lära känna föräldrarna bättre och skapa en relation mellan pedagoger och föräldrarna, för det andra framhålls föräldrarnas betydelse och deras delaktighet i verksamheten möjliggörs och för det tredje att föräldrarna och pedagogerna får ytterligare en möjlighet att diskutera sina erfarenheter gällande inskolningsprocessen.

Utifrån ett pedagogperspektiv fann vi att en god inskolning är två veckor lång och kännetecknas av en god och informationsrik introduktionskontakt, samarbete, trygghet, förtroende, anknytning och utvärdering. I undersökningen framkom det att pedagogerna arbetar med en inskolning på två veckor. Detta för att barnen successivt och med stöd av sina föräldrar skall vänja sig vid pedagogerna, de barn som redan finns på avdelningen och den nya miljön som förskolans verksamhet innebär. Längden på inskolningen på de tre utvalda förskolorna är i enlighet med vad Hedin (1987), Niss (1988) och Granberg (1998) framhåller då de menar att det tar minst två veckor att skola in ett barn, dock skall det enligt dem anpassas efter barnets ålder samt familjens förutsättningar och behov. Då vi anser att alla barn och dess familjer är olika och har olika förutsättningar och behov hävdar vi likt Hedin (1987), Niss (1988) och Granberg (1998) att inskolningen i förskolan skall anpassas utifrån dessa. Inskolningar på två veckor påverkar dock den befintliga barngruppen då dessa, enligt oss och Johanna (p) på Järvens förskola, innebär att det tillkommer nya ansikten i verksamheten vilka därmed påverkar förutsättningarna för trygghet och anknytning både för det nyinskolade barnet och för de andra barnen på avdelningen.

En god och välkomnande förstakontakt med det inskolade barnet och dennes familj där information gällande inskolningsprocessen, föräldrarnas roll, verksamhetens rutiner ges och diskuteras visade sig i kombination med att föräldrarna känner sig trygga i pedagogernas profession vara det som kännetecknar en god start på inskolningen. Paralleller kan här dras till

psykologen Niss (1988) som poängterar vikten av att pedagogerna skall informera föräldrarna angående inskolningsprocessen så att de dels får en förståelse för inskolningen och dels för att de skall få ett helhetsintryck av den pedagogiska verksamheten samt förtroende för pedagogerna. Enligt oss är det första mötet avgörande för om föräldrarna under inskolningen skall kunna utveckla ett förtroende för pedagogerna. Detta då det första intrycket av pedagogerna och verksamheten påverkar och ligger till grund för föräldrarnas fortsatta syn- och förhållningssätt gentemot pedagogerna. Ytterligare en risk kan vara att barnets förhållningssätt och anknytningsmöjlighet försvåras då barnet ofta anammar föräldrarnas attityd och emotionella uttryck. Med utgångspunkt i detta är det av stor vikt att barnet och föräldrarna får en god start med positiva upplevelser och intryck. Vilket vi i undersökningen även kunde se att pedagogerna framhöll och strävade efter.

Vidare fann vi att en god inskolning kännetecknas av att en pedagog får som funktion att vara familjens kontaktperson. Denna pedagog har det övergripande ansvaret för barnet som skall skolas in med syftet att för det första möjliggöra att barnet finner en trygg anknytning till denna, för det andra att informera och vara familjens stöd under inskolningen och för det tredje främja barnets gemenskap och delaktighet i den pedagogiska verksamheten. Vidare visade det sig att en förutsättning för att barnet skall knyta an till en pedagog är att pedagogen möter barnet på dennes nivå och är genuint intresserad av barnets intressen och personlighet. Vi anser i enlighet med undersökningens pedagoger samt Niss (1988) och Granberg (1998) att det är viktigt att pedagogen intresserar sig för barnet som skall skolas in. Information gällande barnet såsom personlighet, intressen, tidigare erfarenheter och kunskaper skall användas som ett pedagogiskt verktyg för att skapa trygghet och anknytningsmöjligheter för barnet.

Vidare framkom det att en god lämning kännetecknas dels av att pedagogen fått föräldrarnas och barnets förtroende och dels av att barnet knutit an till en eller flera pedagoger. Detta anser även vi i enlighet med forskningen är av stor betydelse då det för barnets trivsel och utveckling är viktigt att barnet har en trygg anknytning till den tillfälliga omsorgspersonen när föräldrarna lämnar barnet på förskolan (Evenshaug & Hallen, 2001 & Jerlang, 2008). Vidare vill vi likt Niss (1988) poängtera att det är pedagogens ansvar att underlätta lämningen för alla inblandade parter genom att stödja, informera och finnas till hands för dem.

När det gäller utvärdering av inskolningsprocessen var samtliga pedagoger överens om att ett utvärderingssamtal är signifikativt för en god avslutning på inskolningsprocessen där fokus ligger på hur inskolningen upplevts ur ett barn-, föräldra- och pedagogperspektiv. Det avslutande utvärderingssamtalet är på de tre förskolorna i enlighet med vårt pedagogiska förhållningssätt och Lpfö98:s riktlinjer som fastslår att pedagogerna skall främja föräldrarnas delaktighet gällande verksamhetens utvärdering.

- Hur upplever de utvalda föräldrarna inskolningen på de tre utvalda förskolorna?

När det gäller vår undersökning fann vi att samtliga föräldrar kände sig välkomna när de skulle skola in sina barn på förskolorna. Ett sådant bemötande från pedagogerna anser vi är grundläggande för att en god relation och ett gott samarbete skall kunna etableras vilket vi finner stöd för i SOU 1972:26, Niss, (1987;1988) och Lpfö98.

Angående informationen gällande vilken roll föräldrarna skall ha under inskolningsprocessen visade den sig vara bristfällig i vissa fall på Järvens och Myrans förskola då vi kunde urskilja att pedagogerna inte varit tillräckligt tydliga i sin information till föräldrarna eller att föräldrarna inte varit mottagliga för den information som pedagogerna givit. Med utgångspunkt i detta anser vi i enlighet med Hedin (1987), Lpfö98 och Allmänna råd (2005) att pedagogen för det första skall vara väldigt tydlig i sin information till föräldrarna, för det andra måste pedagogen vara lyhörd för om informationen de delgett mottagits av föräldrarna och för det tredje skall pedagogen följa upp, stödja och föra en kontinuerlig dialog med föräldrarna

till det barn som skolas in. Vi gör även gällande att föräldrarna måste ta sitt ansvar under inskolningsprocessen, detta då föräldrarna har det övergripande ansvaret för sitt barns fostran och utveckling vilket vi samt Lpfö98 och Föräldrabalken (2009) fastslår.

Vi fann i undersökningen att en av förskolorna informerade och uppmanade föräldrarna till passivitet medan de andra förespråkade att föräldrarna skall vara delvis aktiva alternativt aktiva vilket även forskningen genom SOU 1972:26 och Niss (1987) gör gällande. Vi ställer oss delade till detta och menar att föräldrarna under de första dagarna skall vara delvis aktiva och befinna sig nära sitt barn. Då barnet visar tendensen att själv våga utforska och delta i den pedagogiska verksamheten anser vi att föräldrarna skall inta en mer passiv roll och befinna sig på en och samma plats. Anledningen till det är att barnet då alltid vet var föräldern befinner sig och kan då återvända till sin trygga bas vid behov. Dock vill vi poängtera att föräldrarna aktivt skall delta i den pedagogiska verksamheten i den mån de kan när barnet är färdiginskolat då barnet har anpassat sig till verksamheten samt att föräldrarna inte dagligen ingår i denna.

Att lämna sitt barn på förskolan är en känslomässig process både för föräldrarna och för barnet som lämnas vilket även psykologen Gunilla Niss (1988) gör gällande. Vi fann i undersökningen att Emil (f) och Johan (f) upplevde separationen vid lämnningen som emotionellt påfrestande vilket vi med utgångspunkt i forskningen anser vara en "normal" reaktion. Därmed anser vi att det är grundläggande för föräldrarnas trygghet vid en separation att de känner förtroende, trygghet och tillit till den pedagogiska verksamheten som deras barn skall vistas i. Även här vill vi poängtera att information och samverkan mellan pedagogerna och föräldrarna är betydelsefulla för att föräldrarna skall utveckla ett förtroende och känna sig delaktiga.

I vår undersökning kunde vi urskilja att samarbetet mellan föräldrar och pedagoger hade en del brister då vissa av föräldrarna och pedagogerna trots information och diskussion hade olika inställningar gällande inskolningsprocessen såsom tidsram och delaktighet. Vi menar att ett bristande samarbete kan generera i att barnets inskolning påverkas negativt. Detta då barnets anpassning och anknytning till en pedagog kan försvåras om barnet upplever att föräldrarna och pedagogerna inte kan samspela.

Vidare när det gäller föräldrarnas upplevelse av utvärderingssamtalet fann vi att en del föräldrar, Johan (f), Julia (f) och Martin (f) upplevde detta möte ostrukturerat. Samtliga föräldrar ansåg dock att utvärderingssamtalet var givande på det sätt att de under mötet fick möjlighet att diskutera inskolningsprocessen, barnets utveckling och trivsel. Som blivande pedagoger kommer vi utifrån föräldrarnas upplevelser att använda oss av förberedda utvärderingssamtal där föräldrarna innan mötet tilldelas frågor gällande inskolningsprocessen utifrån barnets perspektiv och föräldrarnas perspektiv vilka skall fungera som ett underlag vid samtalet. Vidare vill vi poängtera att även vi som pedagoger måste förbereda oss inför utvärderingssamtalet genom att reflektera och diskutera med övriga pedagoger hur inskolningen av det enskilda barnet upplevts.

7.2 Metoddiskussion

Vi anser att det var bra att utgå från Stukáts (2005) tes om att valet gällande datainsamlingsmetod skall göras utifrån det som avses undersökas. Utifrån detta hävdar vi att valet av kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod var en bra metod både för undersökningsområdet och för uppsatsens syfte. Den stora fördelen med att använda kvalitativa intervjuer anser vi var att det möjliggjorde att vi fick ta del av informanternas upplevelser, tankar och känslor gällande inskolningsprocessen. Om vi istället gjort en enkätundersökning med föräldrarna, som tanken var från början, hade vi riskerat att dessa delar gått förlorat dels eftersom det är svårt att få djupgående svar i en enkät och dels eftersom frågorna kan misstolkas vilket skulle kunna påverka undersökningen genom att vi inte får svar på de frågor som vår intention var att undersöka. Vidare anser vi att observationer av inskolningsprocessen hade varit ett bra

komplement till de kvalitativa intervjuerna. Men som vi tidigare nämnt sker oftast inskolningar till förskolan i början av en termin vilket därmed minskade möjligheten att utföra observationer. På grund av examensarbetets tidsram har vi inte haft möjlighet att intervjua fler än nio informanter. Dock anser vi att en större undersökning med fler informanter hade varit att föredra då vårt undersökningsmaterial är litet i relation till antalet inskolade barn. Därmed anser vi att vårt undersökningsmaterial inte kan ligga till grund för några större generaliseringar.

Utifrån vår intention och undersökningens syfte att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och ett föräldraperspektiv valde vi att utforma en kvalitativ intervjuguide med öppna frågor utan fasta svarsalternativ (se bilaga A). Intervjuguidens frågor testades i en mindre pilotundersökning med en pedagog och en förälder. Vi anser att en större pilotundersökning med fler informanter hade varit att föredra då informanterna kan uppfatta och tolka undersökningens frågor på olika sätt. Dock vill vi hävda att vi, trots pilotundersökningens få informanter, fick veta hur frågorna uppfattades och togs emot och därefter kunde frågorna formuleras om för att bli än mer tydliga.

När det gäller urvalet av informanter kontaktade vi för oss, som tidigare nämnt, redan kända pedagoger och deras rektorer och eftersom vi inte hade någon personlig relation till de deltagande informanterna kunde vi vara objektiva vid både intervjutillfället, bearbetningen samt presentationen och analysen av resultatet. Vi anser att vi genom vår objektivitet har kunnat presentera för undersökningen ett tillförlitligt material. Rektorer kontaktades via e-post (se bilaga B) där förfrågan om tillåtelse att intervjua pedagoger samt föräldrar på deras förskola. Då rektorer på de tre deltagande förskolorna visade stort intresse för vår undersökning samt var intresserade av att delta kom vår datainsamlingsprocess igång redan i examensarbetets andra vecka.

Vidare var vår intention att analysera informanternas upplevelser och erfarenheter ur ett socioekonomiskt perspektiv. Detta för att undersöka om eventuella skillnader gällande barns inskolning kan bero på socioekonomisk standard. Dock fick vi avgränsa undersökningen på grund av examensarbetets tidsram och därmed valdes detta bort. Vi vill ändå påvisa att ett socioekonomiskt perspektiv på undersökning hade varit av stort intresse för vår kommande profession. Detta för att vi som blivande pedagoger kommer att möta både kollegor, barn och föräldrar från olika socioekonomiska områden. Vidare var vi även på grund av vårt allt för omfattande material tvungna till att avgränsa undersökningens omfattning ytterligare. Därmed analyserades inte resultatet av det insamlade materialet utifrån genusperspektivet. Vi hävdar dock att ett genusperspektiv gällande föräldrars förhållningssätt och erfarenheter av sitt/sina barns inskolning i förskolan vore både intressant och relevant för vår roll som blivande pedagoger. Detta eftersom vi dagligen både som privatpersoner och som yrkespersoner möter den hegemoniskt rådande synen på och förhållningssätt till det socialt konstruerade könet, genus.

När det gäller genomförandet av de kvalitativa intervjuerna, intervjuade vi tre pedagoger på tre förskolor samt två föräldrar, en mamma och en pappa på respektive förskola i en kommun utanför Göteborg. Detta med, som vi tidigare nämnt, intentionen att skapa en förståelse för och insikt i hur informanternas upplevelser, erfarenheter och känslor gällande inskolningsprocessen, vilket vi vill hävda att vi fick ta del av.

Vi valde att vi båda skulle närvara vid samtliga intervjutillfällen, dels för att få en personlig bild av informanterna och dels för att få ta del av informanternas verbala och ickeverbala kommunikation. Att vi båda närvarade vid intervjutillfällena samt att vi med informanternas samtycke spelade in intervjun skulle kunna påverka informanternas trygghet och vilja att uttrycka sig. Detta var dock inget som vi upplevde.

Vidare gjordes ett aktivt val att inte delge informanterna intervjuguiden i förväg vilket vi även nu i efterhand anser var ett bra val då vi upplevde samtliga intervjuer som öppna och livliga samtal. Det var informanterna som fick välja plats för intervjuerna med anledningen att

de skall känna sig trygga samt att miljön skall vara lugn. Informanternas arbetsrum, fikarum och privata hem kom att bli platser för intervjuerna. Vi upplevde att de informanter som vi intervjuade i hemmiljö var mer stressade och tappade oftare fokus än de informanter som intervjuades i arbetsrum respektive fikarum. Detta kan likt som, att vi intervjuade hälften av informanterna var, vara en reliabilitetsbrist i vår undersökning.

Då kvalitativa undersökningar och intervjuer har som syfte att ta del av de deltagande informanternas upplevelser och därefter tolka och analysera dess mening anser vi att vårt val av datainsamlingsmetod kompletteras väl med valet av fenomenologisk forskningsmetod som bearbetningsmetod. Detta eftersom vårt undersökningssyfte i enlighet med fenomenografien är att undersöka hur informanterna upplevde ett specifikt fenomen, vilket i det här fallet är inskolningsprocessen i förskolan.

Valet av att transkribera de nio inspelade intervjuerna ordagrant och i direkt anslutning till intervjutillfällena, trots att det var en tidskrävande process, anser vi dock var av stor vikt för undersökningens validitet eftersom vi därmed hade ett komplett insamlat material gällande informanternas upplevelser, känslor och tankar gällande inskolningsprocessen. Vidare när det gäller bearbetningen av det insamlade materialet känner vi att det gedigna arbetet med att analysera och urskilja likheter och skillnader i informanternas skildringar gällande barns inskolning i förskolan gav oss tydliga kategorier: *arbets- och förhållningssätt, inskolningsprocessen och föräldrarnas roll*, vilka vi därefter valde att använda oss av som teman i resultatredovisningen och i resultatanalysen.

När det gäller hur resultatet skulle redovisas valde vi att presentera de utvalda förskolorna, pedagogerna och föräldrarna med fiktiva namn. Samtliga informanter i undersökningen är anonyma. Detta då vi utgått från Stukát (2005) och Vetenskapsrådet (2009) som framhåller de forskningsetiska reglerna.

Avslutningsvis vill vi hävda att då vi under hela uppsatsprocessen utgått från Stukáts (2005) fråga: *undersöker vi det som vi verkligen vill undersöka?* samt undersökningens syfte som är *att göra en undersökning om arbetsätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv* och våra frågeställningar att det som presenteras i vårt examensarbete är relevant för undersökningen.

7.3 Didaktiska slutsatser

Syftet med arbetet var att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv. I undersökningen framkom det att de tre förskolorna har liknande inskolningsprocesser. Dock kunde vi urskilja att pedagogernas och föräldrarnas erfarenheter och upplevelser gällande inskolningen varierade. Detta hävdar vi dels beror på att alla människor är olika och har olika erfarenheter, förutsättningar och behov och dels på att Sverige inte har några nationella direktiv gällande hur inskolningsprocessen av barn i förskolan skall utformas. På grund av avsaknaden av nationella direktiv som reglerar inskolningens utformning och innehåll hävdar vi att variationen och kvaliteten på inskolningsprocessen kan variera kraftigt från förskola till förskola. Detta trots att läroplanen för förskolan, Lpfö98 gör gällande att alla barn och deras föräldrar skall få en god start i förskolans verksamhet samt att verksamheten skall ta hänsyn till och anpassas utifrån det enskilda barnets erfarenheter, förutsättningar och behov. Vi anser att ett införande av nationella direktiv gällande inskolningsprocessen i förskolan, för det första skulle generera i att pedagogerna har riktlinjer att hänvisa till och utgå ifrån när de planerar och arbetar med inskolningar, för det andra att föräldrarna kan hänvisa till och veta vilka rättigheter och skyldigheter de har som familj under en inskolning och för det tredje får inskolningsprocessen i Sverige en högre kvalitet genom nationella direktiv då variationen mellan landets inskolningsprocesser minskar.

Vidare vill vi även poängtera att förtydligandet av Lpfö98 som skall presenteras senast den 30 september i år inte innebär några specifika nationella direktiv gällande inskolningsprocessens innehåll och utformning, dock anser vi att det är ett steg i rätt riktning då pedagogernas ansvar klarläggs och riktlinjerna gällande förskolan och hemmet förändras och blir än mer tydliga.

En god inskolning och pedagogernas profession skall enligt oss grunda sig på vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet och kunskap gällande barns förutsättningar och behov, barns anknytning, separationsprocessen mellan barn och föräldrar, familjekonstellationer och barns uppfostran och uppväxtvillkor. Vidare är barns inskolning till förskolan en emotionell process vilket ställer höga krav på pedagogens kompetens att hantera och möjliggöra en trygg start i förskolan. Därmed anser vi att pedagogerna som ansvarar och arbetar med inskolningar i förskolan skall vara utbildade förskollärare eller lärare mot yngre åldrar. Vidare hävdar vi att lärarutbildningen 2009 inte behandlar inskolningsproblematiken vilket vi ser som en brist. I vårt jobb med examensarbetet tog vi del av vad forskningen fastslår är av stor vikt för att barnet skall få en god start i förskolan. Denna forskning menar vi är av avsevärd vikt att alla blivande och verksamma pedagoger tar del av och arbetar utifrån. Eftersom barns inskolning i förskolan innebär en stor förändring för både barn och föräldrar måste detta hanteras på ett professionellt sätt där det enskilda barnets trygghet, behov och förutsättningar är i fokus.

Genom undersökningen har vi uppnått syftet att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv. Vi vill avslutningsvis hävda att en grundläggande kunskap gällande inskolningsprocessen, barns anknytning, separation mellan föräldrar och barn samt barns olika familjer, fostran och uppväxtvillkor är avgörande för och kännetecknar enligt oss en god inskolning.

Slutligen vill vi även framhålla att vi även uppnått vårt personliga syfte med uppsatsen, *Trygghet, oro, separation, lek, glädje, samspel* - en undersökning om inskolning utifrån ett pedagog- och ett föräldraperspektiv på tre förskolor i en kommun utanför Göteborg. Detta då vi fått ökad förståelse och kunskap för den oerhört viktiga inskolningsprocessen. Kunskap som stärker oss i vår kommande profession som lärare mot yngre åldrar.

7.4 Förslag till vidare forskning

En fortsatt undersökning likt vår gällande arbets- och förhållningssätt vid inskolning av barn i åldrarna ett till fem år utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv anser vi kan kompletteras med ett barn- socioekonomiskt- och genusperspektiv då detta är av stor relevans för att få en vidare kunskap och bättre förståelse för fenomenet inskolning.

Vidare anser vi att ett ökat antal informanter i kombination av intervjuer och observationer kan ge en mer generaliserbar bild av hur inskolningen går till i landets förskolor.

Referenser

- Abrahamsen, Gerd.(1999). *Det nödvändiga samspelet*. Lund: Studentlitteratur.
- Eckholm, Mats, & Fransson, Anders.(2006). *Praktisk intervjuteknik*. Mölnlycke: Nordstedt.
- Evenshaug, Oddbjorn, & Hallen, Dag.(2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Fagerli, Oddvar, Lillemyr, Ole Fredrik, & Søbstad, Frode. (2001). *Vad är förskolepedagogik?* Lund: Studentlitteratur.
- Fahrman, Monica.(1991). *Utvecklingspsykologi för förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Flising, Lisbeth, Fredriksson, Gunilla, & Lund, Kjell. (1996). *Föräldrakontakt. En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget.
- Fredriksson, Gunilla.(1991). *Föräldrasamarbete i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Granberg, Ann.(1998). *Förskoleboken*. Stockholm: Bonnier Utbildning.
- Hedin, Lotta.(1987). *Inskolning på daghem. Ett planeringsunderlag*. Stockholm: Liber.
- Jerlang, Espen.(2008). John Bowlbys anknytningsteori . I: Jerlang, Espen. Et al. (red.). *Utvecklingspsykologiska teorier - en introduktion femte upplagan*. Stockholm: Liber, s. 154-177.
- Johansson, Bo, & Svedner, Per Olov.(2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språkligutformning*. Uppsala: Läromedel & utbildning.
- Juul, Jesper, & Jensen, Helle.(2003). *Relationskompetens i pedagogernas värld*. Stockholm: Runa.
- Kvale, Steinar.(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kärrby, Gunni.(1992). *Kvalitet i pedagogiskt arbete med barn*. Stockholm: Fritzes.
- Law Holte, Dorothy (2009). *Ett barn*. http://www.bokhyllan.se/dikter/ett_barn.htm
Hämtad 2009-04-27.
- Lindahl, Marita.(1998). *Lärande småbarn*. Lund: Studentlitteratur.
- Niss, Gunilla.(1987). *Gruppinvänjning med små barn*. Stockholm: Socialförvaltning.
- Niss, Gunilla.(1988). *Att börja i förskolan*. Stockholm: Utbildningsförlaget.
- Niss, Gunilla, & Söderström, Anna-Karin.(2006). *Små barn i förskolan. Den viktiga vardagen och läroplanen*. Lund: Studentlitteratur.
- Pape, Kari. (2003). *Social kompetens i förskolan – att bygga broar mellan teori och praktik*. Stockholm: Liber.

- Patel, Runa, & Davidson, Bo.(2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Perris, Carlo.(2000). *Ett band för livet. Bowlbys anknytningsteori och psykoterapi*. Borås: Natur och Kultur.
- Pramling Samuelsson, Ingrid, & Sheridan, Sonja.(2006). *Lärandets grogrund. Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. Studentlitteratur: Lund.
- Regeringskansliet.(2006). *Mänskliga rättigheter – Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Edita Nordstedts Tryckeri.
- Sommer, Dion.(2005). *Barndomspsykologi. Utveckling i en förändrad värld*. Stockholm: Runa.
- Vetenskapsrådet.(2009). <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>
Hämtad 2009-04-04.
- Skolverket.(2000). *Läroplan för förskolan, Lpfö98*. Västerås: CE Fritzes.
- Skolverket.(2005). *Allmänna råd och kommentarer. Kvalitet i förskolan*
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1397> Hämtad 2009-04-23.
- Skolverket.(2009a) *Statistik. Antal förskolor, barn per avdelning och inskrivna barn efter ålder och kön 2002-2008*. <http://www.skolverket.se/sb/d/1664> Hämtad 2009-04-27.
- Skolverket.(2009b). *Vad är förskola?* <http://www.skolverket.se/sb/d/2406> Hämtad 2009-04-23.
- Skolverket.(2009c) *Redovisning av uppdrag om Förslag till förtydligande i förskolans läroplan - Delrapport*. http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/54/90/delrapport_Missivbrev.pdf
Hämtad 2009-04-23.
- Socialdepartementet, Statens offentliga utredning.(1972). *SOU 1972:26 Förskolan del 1. Betänkande angivet av 1968 års barnstugeutredning*. Stockholm: Liber.
- Stukát, Staffan.(2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensk författningssamling, (SFS). (2006). *Föräldrabalk i Sveriges rikets lag*. Norge: Nordstedts Juridik.
- Svensk författningssamling (SFS). (2009). *Skollag*.
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100. Hämtad 2009-05-14.
- Trost, Jan.(2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga A

Intervjuguide: frågor till pedagoger

Personliga (bakgrunds) frågor:

- Namn?
- Ålder?
- Utbildning?
- Vad har du med dig från din utbildning gällande inskolning?
- Arbetslivserfarenhet?
- Tid på nuvarande förskola?
- Hur ser du på barn och barns lärande?

Frågor gällande inskolning i förskola:

- Arbetar ni utifrån någon specifik inskolningsmetod och i så fall vilken?
  - Direktiv och lokala riktlinjer?
- Hur förbereder ni er för att ta emot barnet på förskolan?
  - Vilken information anser ni behöva gällande barnet?
    - Hur får ni tag på informationen ni behöver?
  - Hur kontaktas barnet och dess vårdnadshavare?
  - Vilken information gällande inskolningen och er pedagogiska verksamhet ger ni vårdnadshavarna?
    - Hur delges vårdnadshavarna informationen?
- Hur går inskolning till hos er?
  - Sker inskolningen individuellt eller i grupp?
  - Vem ansvarar för inskolningen? Kontaktperson?
  - Tidsaspekt?
  - Vilken roll har ni som pedagog vid inskolningen?
  - Hur får barnen positiva och roliga upplevelser under inskolningen?
  - Vilken roll har föräldrarna i inskolningen? Är de delaktiga?
  - Vad är målet med inskolning?
- Vad ska fungera för barnen innan föräldrarna går ifrån avdelningen?
- Vad ser du för fördelar respektive nackdelar med inskolningen?
  - Arbetar ni med inskolning på det sätt som du tycker är det bästa? Om inte – hur skulle du vilja arbeta?
  - Om och på vilket sätt kan du påverka och ändra inskolningen om du inte är nöjd?
- Hur möter ni föräldrarnas behov och förväntningar?
  - Anser du att föräldrarnas medverkan vid inskolning är positiv respektive negativ?
- Följer ni upp, utvärderar och dokumenterar inskolningen? Om - i så fall på vilket sätt?
  - Uppföljningssamtal med vårdnadshavare?
  - Utifrån ett pedagogperspektiv och ett barnperspektiv?

- Beskriv inskolningen med fem nyckelord.

Frågor till föräldrar

Personliga (bakgrunds) frågor:

- Namn?
- Ålder?
- Familj?
  - Barn och ålder på dem?
- Utbildning?
- Yrke - arbetslivserfarenhet?

Frågor gällande inskolning i förskolan:

- Är det ditt/ert första barns inskolning?
- Är det en pojke/flicka?
- Hur gammal vart ditt barn vid inskolningens början?
- Beskriv hur inskolningen gick till, från den första kontakten till det att du lämnade barnet på förskolan.
  - Vilken information fick ni gällande inskolning?
  - Hur blev ni kontaktade?
- Kände ni er delaktiga i inskolningen?
  - Om ja- på vilket sätt?
  - Om nej- på vilket sätt?
- Vad fungerade bra respektive mindre bra för barnet?
  - Vad kunde ha gjorts annorlunda?
- Vad fungerade bra respektive mindre bra för dig som förälder?
  - Vad kunde ha gjorts annorlunda?
- Hur blev ni (du och ditt barn) bemötta under inskolningen?
  - Kände ni er välkomna?
  - Kände ni er betydelsefulla?
- Känner ni att ni kan påverka inskolningen?
  - På vilket sätt?
- Kände ni er trygga inför starten i förskolan?
- Hur utvärderades inskolningen?
  - Var ni som förälder delaktig?
- Beskriv inskolning med fem nyckelord

Bilaga B

Till Rektor på X förskola

Vi är två studenter vid namn Elin och Frida som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar tio veckors heltidsstudier och skall vara klart i maj. Examensarbetets syfte är att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv.

För vår undersökning är det av stor vikt att få ta del av hur pedagogerna på X förskola arbetar och förhåller sig gällande inskolningsprocessen för barn i åldrarna ett till fem år. För att kunna ta del av detta behöver vi intervjua en av era pedagoger i cirka 30 minuter. Då vår undersökning även innefattar ett föräldraperspektiv behöver vi din tillåtelse att delge föräldrarna en förfrågan om deltagande i form av ett brev på den eventuellt deltagande pedagogens avdelning

Alla deltagare kommer att garanteras anonymitet. De förskolor, pedagoger och föräldrar som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ni har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Tack på förhand!

Vill ni medverka eller har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar
Frida Grundén och Elin Lindstedt

Frida Grundén
Mobil nr: 070x-xxxxxxx
frida_grunden@hotmail.com

alt

Elin Lindstedt
Mobil nr: 070x-xxxxxxx
guslelin10@student.gu.se

Bilaga C

Hej föräldrar!

Vi är två studenter vid namn Elin och Frida som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar tio veckors heltidsstudier och skall vara klart i maj. Examensarbetets syfte är att göra en undersökning om arbetssätt och förhållningssätt gällande inskolning av barn i åldrarna ett till fem år på utvalda förskolor utifrån ett pedagog- och föräldraperspektiv.

Den viktigaste frågan vi behöver få svar på är hur ni som föräldrar ser på inskolningen av era barn i förskolan. För att kunna besvara detta behöver vi få ta del av era tankar och erfarenheter i form av en enskild intervju på cirka 30 minuter.

Alla deltagare kommer att garanteras anonymitet. De förskolor, pedagoger och föräldrar som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ni har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Tack på förhand!

Vill ni medverka eller har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar
Frida Grundén och Elin Lindstedt

Frida Grundén
Mobil nr: 070x-xxxxxx
frida_grunden@hotmail.com

alt

Elin Lindstedt
Mobil nr: 070x-xxxxxx
guslelin10@student.gu.se